

مردم‌شناسی جسمانی ایران - ۶۵۶

(۱۱۲/۷۸) ، کناره (۱۱۲/۱۴) ، یهودیها (۱۱۱/۹۰) ، اعراب کیش (۱۱۱/۵۰) ، بادیه‌نشینان بائبج (۱۱۰/۸۶) .

وقتی پیشانیهای ایرانیان طبق سیستم کیث طبقه بندی گردید مشاهده شد که اکثر عریض بود ولی تمایل قابل ملاحظه‌ای به طبقه باریک دیدند. همیشه و تعداد محدودی در طبقه خیلی عریض قرار گرفتند اما برای پیشانی باریک وجود نداشت. در جدول زیر گروههای عراق و هندوستان را به همان طبقه بندی تقسیم میکند.

حد اقل قطر پیشانی

مجموع	خیلی باریک	باریک	باز	خیلی باز	مجموع
	(۱۲۰-۱۲۵)	(۱۱۰-۱۱۹)	(۱۰۰-۱۰۹)	(۹۹-۱۰۸)	
درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	
۷/۸۹	۰۰۰	۲/۶۳	۵/۲۶	۰۰۰	B عرض سر
۲/۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۲/۰۰	۰۰۰	K _۱
۲/۰۰	۰۰۰	۲/۰۰	۰۰۰	۰۰۰	S _۱ خیلی باریک
۴/۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۴/۰۰	C (۱۲۹-۱۲۰)
۱	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	P
۲۱/۵۶	۰۰۰	۱۳/۱۵	۱۸/۴۱	۰۰۰	B
۲۰/۰۰	۰۰۰	۲/۰۰	۲۳/۰۰	۶/۰۰	K _۱
۲۲/۰۰	۲/۰۰	۱۸/۰۰	۲/۰۰	۰۰۰	S _۱ باریک
۵۲/۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۳۷/۰۰	۱۶/۰۰	C (۱۳۹-۱۳۰)
۲۰/۰۰	۰۰۰	۱۰/۰۰	۱۰/۰۰	۰۰۰	P
۵۵/۲۳	۲/۶۳	۲۶/۳۰	۲۶/۳۰	۰۰۰	B
۶۴/۰۰	۰۰۰	۲۶/۰۰	۳۸/۰۰	۰۰۰	K _۱
۶۶/۰۰	۱۶/۰۰	۴۸/۰۰	۲/۰۰	۰۰۰	S _۱ باز
۴۲/۰۰	۰۰۰	۴/۰۰	۳۴/۰۰	۴/۰۰	C (۱۴۹-۱۴۰)
۷۲/۰۰	۴/۰۰	۲۸/۰۰	۲۰/۰۰	۰۰۰	P
۵/۲۶	۰۰۰	۵/۲۶	۰۰۰	۰۰۰	B
۴/۰۰	۲/۰۰	۲/۰۰	۰۰۰	۰۰۰	K _۱
۱۰/۰۰	۶/۰۰	۴/۰۰	۰۰۰	۰۰۰	S _۱
۲/۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۲/۰۰	۰۰۰	C (۱۵۰-۱۴۰)
۸/۰۰	۲/۰۰	۶/۰۰	۰۰۰	۰۰۰	P
تعداد					
۲۸	۲/۶۳	۴۷/۲۲	۴۹/۹۷	۰۰۰	B
۵۰	۲/۰۰	۳۰/۰۰	۶۲/۰۰	۶/۰۰	K _۱
۵۰	۲۴/۰۰	۷۲/۰۰	۴/۰۰	۰۰۰	S _۱ } مجموع
۵۰	۰۰۰	۴/۰۰	۷۲/۰۰	۲۴/۰۰	C
۵۰	۶/۰۰	۵۴/۰۰	۴۰/۰۰	۰۰۰	P

اکثریت گروه‌های ایران در طبقه سرعریض و پیشانی پهن واقع می‌شوند و در درجه بعد سرباریک و پیشانی پهن بجز یهودیها که تمایل به سرعریض و پیشانی باریک دارند. سربازان عراقی شبیه گروه‌های ایران هستند ولی بادیه‌نشینان بائیبج و اعراب کیش که تنوع زیاد تری بین آنها مشاهده می‌شود دارای سرعریض یا باریک و اغلب پیشانی باریک میباشند.

طبقه چتری تمایل به داشتن سرباریک و پیشانی خیلی باریک دارند در حالیکه پاتانها دارای سرعریض و پیشانی پهن یا باریک میباشند.

از نه گروه فقط در میان اعراب کیش و طبقه چتری افراد دارای پیشانی خیلی باریک وجود دارد و فقط در میان چتریها است که افراد دارای پیشانی خیلی پهن اصلاً دیده نمی‌شود.

در رابطه بین حداقل قطر پیشانی و حداکثر عرض سر هفت گروه ایران و عراق به ترتیب زیر قرار میگیرند: یهودیهای اصفهان (۷۷/۷۷)، کناره (۷۸/۶۴)، اعراب کیش (۷۸/۶۷)، سربازان عراقی (۷۹/۳۳)، بادیه‌نشینان بائیبج (۷۹/۶۰)، یزدخواست (۷۹/۹۹)، لرها (۸۱/۱۹).
بمبارت دیگر لرها و یزدخواستی‌ها نسبتاً دارای پیشانی پهن‌تر از گروه‌های عراق میباشند در صورتیکه ده‌نشینان کناره و یهودیها پیشانی باریک‌تر از گروه‌های عراق دارند. اضافه مختصر در عرض سر مردان کناره از ده‌نشینان یزدخواست باعث اختلاف در شاخص پیشانی و آهیانه شده است. وقتی هفت گروه به ترتیب صعودی قرار داده شوند این دو گروه آنقدر شبیه بهم هستند که نزدیک یکدیگر قرار میگیرند و جدائی آنها در این شاخص جلب توجه میکند.

جدول تطبیق گروه‌های اندازه‌گیری شده در جنوب غربی آسیا از

اینقرار است:

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۵۳

حد اقل قطر بیشانی و شاخص بیشانی و آهیانه در

ایران

مردم	عدد	حد اکثر عرض	حد اقل قطر بیشانی	شاخص بیشانی و آهیانه	موسسه
ایرانی	۴۶	۱۴۶	۱۰۳	۷۱/۷ (۶)	دانشگاه
یهودیه‌های اصفهان	۸۶	۱۴۴/۳	۱۱۱/۹۰	۷۷/۷۷	ف
کناره	۷۴	۱۴۲/۹۶	۱۱۲/۱۴	۷۸/۶۴	قلعه
یرد حواس	۴۶	۱۴۱/۶	۱۱۲/۷۸	۷۹/۹۹	
لرهای پشت کوه	۵۲	۱۴۰/۷	۱۱۴/۵۰	۸۱/۱۹	
عراق					
ترکمن	۳۱	۱۴۷/۱	۱۰۲/۹	۷۰/۵۸	اهریک
عرب	۳۳	۱۴۶/۳۱	۱۰۴/۱۵	۷۱/۲۱	
سر باران عراقی (حند)	۶۳	۱۴۴/۳۴	۱۰۶/۴۲	۷۳/۹۰	
کارگران کپس	۱۰۰	۱۴۲/۷۵	۱۰۷/۸۶	۷۵/۷۰	مکتون و رامس
بادیه شینان باغیج	۳۵	۱۳۹/۹	۱۱۰/۸۶	۷۹/۶۰	
اهراب کیش	۳۵۱	۱۴۱/۹	۱۱۱/۵۰	۷۰/۶۰	فنگ
سر باران عراقی	۳۲۱	۱۴۳/۷	۱۱۴/۱	۷۳/۳	
عربستان					
عرب	۲۹	۱۴۸/۳۸	۱۰۷/۲	۷۰/۵۵	مش
ماوراء اردن					
بادیه سینار اکبب	۱۲۰	۱۴۶/۱	۱۱۰/۶۴	۸۰/۵۲	سنگس
بادیه سینان موالی	۹۷۵	۱۴۷/۶	۱۱۸/۵۰	۸۰/۵۶۳	
فلسطین					
سامری	۲۵	۱۴۷/۰	۱۰۳/۰	۷۰/۷۰	هاکلی
سامری	۲۷	۱۴۸/۴۰	۱۰۴/۳	۷۷/۹۸	اشید نام
سوریه					
میوریه‌ای	۳۶۲-۵	۱۵۵/۴۷	۱۰۶/۸۲	۶۸/۸۰	مترد
بادیه شینان روان	۲۷۰	۱۴۳/۶	۱۱۰/۹۸	۷۷/۲۸	سنگس
امباری (املاکیه)	۴۲	۱۶۴	۱۱۵	۷۰/۱۲	مانس
ایناطولی					
ترک (عثمانلی)	۴۷	۱۵۴	۱۰۵	۶۸/۶۰	روپاسج
بکناتس (آنگارا)	۱۵	۱۵۷	۱۰۰	۷۰/۱	کر ووب
ترک	۲۰۵	۱۵۲/۳۵	۱۱۰/۹	۷۳/۳	پینار

۱- عراق : عرب ترکمن (۶) حد اقل قطر بیشانی ۱۰۴/۱۷ ، شاخص

بیشانی و آهیانه ۷۲/۵۰ ، اهریک، کرد ترکمن (۷) ۱۰۴/۴۳ ، ۷۰/۲۹ اهریک.

فن لوشن	۷۴/۴	۱۱۳/۳۸	۱۵۲/۶۰	۵۰	تاجادشی و سکتاش
		قفقاز			
سائیز	۶۸/۳۴	۱۰۷/۷۵	۱۵۲/۹	۱۰۶	ارمنی
بواز	۷۵/۶۱*	۱۱۸/۵۵	۱۵۹/۴۳	۷۵	ارمنی
توارجانویج	۷۵/۱۲*	۱۱۸/۵۵	۱۵۲/۸۲	۱۰۵	ارمنی
		کردستان			
شاش	۶۲/۸۹*	۱۰۰	۱۵۹	۲۵	کرد (سوریه و عراق شمالی)
دانیلو	۷۰/۵(۴)	۱۰۴	۱۴۷	۱۹	کرد (ایران)
اهریک	۷۱/۰۸	۱۰۵/۶۹	۱۴۸/۶	۱۳	کرد (عراق)
پینارد	۷۲/۸۳	۱۱۴/۹	۱۵۷/۸۵	۶۳	کرد
مناشر	۷۳/۸۹*	۱۱۶	۱۵۷	۲۲	کرد (عراق شمالی)
		ترکستان			
ایارحف	۰۰۰	۱۰۴/۹۷	۰۰۰	۱۰۷	ایومود
	۰۰۰	۱۰۷/۳۰	۰۰۰	۲۰۰	چودیر
	۰۰۰	۱۰۷/۹۸	۰۰۰	۲۰۰	فرغانه
ماسلوسکی	۰۰۰	۶۰۳	۰۰۰	۲۹	عرب
	۰۰۰	۱۰۹	۰۰۰	۱۷	عرب
		افغانستان			
مانسیرسکی	۰۰۰	۱۰۹	۰۰۰	۱۸	افغان

در ارقام مربوط با ایران اختلاف زیادی بین رقم دانیلو برای حداکثر قطر پیشانی (۱۰۳) و ارقام نویسنده که در ۱۹۳۴ گرفته شد دیده میشود. مطابق ارقام و محاسبه نویسنده رقم حداقل قطر پیشانی ایرانیان بین ۱۱۱/۹۰ تا ۱۱۴/۵۰ است که کمی با گروه عراق (۱۱۰/۸۶ تا ۱۱۴/۱۰) فرق دارد. ارقام تشکیلین برای اکیدت و موالی خیلی زیاد بنظر میرسد بخصوص وقتی با ارقام رواله مقایسه شود حداقل قطر پیشانی مردم رواله تقریباً با رقم برای پادیه نشینان بائیبج یکسان است.

در مورد ارقام اهریک که بر اساس چند نمونه مختلط در ناحیه کرکوک بدست آمده باید دانست که ارقام او بطور قابل ملاحظه با ارقام چاپ نشده اینجانب از ۵۹۹ کرد و ۶۰ ترکمن فرق دارد و ارقام او تقریباً ۶/۵ کمتر از اندازه‌های نویسنده است.

در اناطولی و قفقاز و کردستان که نویسندگان مختلف از گروههای کوچک

۶۵۵- مردم‌شناسی جسمانی ایران

اندازه‌گیری کرده‌اند بقدری در ارقام مربوطه اختلاف وجود دارد که نمیتوان آنها را با هم مقایسه کرد. حداکثر حد این ناحیه بین ۱۰۰ و ۱۱۸/۵۰ و میانگین آن بین ۱۱۰ و ۱۱۲ است. چون این اندازه با حداکثر عرض سر ارتباط مخصوص دارد تناسب بین این دو اندازه را باید مورد بحث قرار داد.

در عراق گروه‌های شمالی که توسط اهریک اندازه‌گیری شده‌اند دارای سر عریضتر و پیشانی باریکتر از نمونه‌های اینچنانپ از عراق مرکزی و ایران میباشند. فقط بادیه نشینان ماوراء اردن در ممالک مجاور پیشانی نسبتاً پهن تر از دو گروه من دارند. در اصطلاح مطلق و نسبی اعراب جنوب و سامریهای فلسطین و ترکهای زوپانیچ و بعضی از کردها دارای پیشانی باریکتر هستند. به علاوه اگر چه اندازه‌های واقعی حداقل قطر پیشانی انصاریها و بعضی از مردم اناطولی و قفقاز و بعضی از کردها با اندازه‌های ایرانیان و عراقی‌های مرکزی تقریباً یکسان است عرض زیادتر سر دسته اول باعث شده است که پیشانی آنها به نسبت باریکتر جلوه کند. در میان مردم ترکستان پیشانی نسبتاً باریک است (بین ۹/۱۰۴ و ۱۰۹). بطور خلاصه در اندازه مطلق (۱) مردم فلات ایران دارای پیشانی پهن هستند و قطر پیشانی آنها کمی زیادتر از آن مردم عراق مرکزی است. با اینکه اطلاعات تطبیقی کافی نیست احتمال میرود که مردم اناطولی از حیث قطر پیشانی با ساکنین فعلی فلات ایران فرق زیادی ندارند. در میان آرامنه قفقاز میزان قابل ملاحظه سر کوتاهی که از کوتاهی و عریضی سر حاصل شده تأثیری در پهنی پیشانی نداشته است.

علت این مطلب را ممکن است در طرز خواباندن بچه در میان آرامنه دانست که اطفال خود را در گاهواره می‌خوابانند بطوریکه سبب نقص مصنوعی مغز سر میشود و سر را کوتاه میکند بدون آنکه در نمو قطر پیشانی تأثیر داشته باشد.

از طرف دیگر پیشانی مردم هندوستان خیلی باریک بنظر میرسد.
(۱۰۱/۵۴-۱۰۵/۲۳) و این عاملی است که آنها را از مردم ایران و عراق مشخص
میسازد.

تنوع زیاد در حداقل قطر پیشانی نتیجه گیری و نشان دادن تمایلات معینی
را برای گروه‌های این منطقه غیر ممکن میسازد.

عرض دو گونه

عرض بین استخوان‌های قوسی گونه‌ها یکی از خصوصیات مهم صورت است
بخصوص که عرض زیاد ممکن است نشانه اختلاط با نژاد مغول باشد. هفت گروه
ایران و عراق طبق میانگین عرض دو گونه به ترتیب زیر قرار میگیرند: باده-
نشینان بائییج (۱۲۸/۱۵)؛ اعراب کیش (۱۲۹/۹۰)؛ ساکنین کناره (۱۳۳/۳۵)؛
سربازان عراقی (۱۳۳/۹۵)؛ یهودیها (۱۳۴/۲۰)؛ مردم یزدخواست (۱۳۴/۵۰)؛
لرها (۱۳۴/۷۰). پاستثنای پادیه نشینان باریک صورت بائییج و اعراب کیش بین
پنج گروه دیگر اختلاف در این اندازه خیلی جزئی است و حد اختلاف در حقیقت
فقط ۱/۳۵ است.

اگر به جدول عرض دو گونه و طول کل صورت برای گروه‌های ایران و
عراق مراجعه کنیم مشاهده میکنیم که اگر چه گروه‌های ایران در عرض دو گونه
متوسط یا پهن میباشند. پادیه نشینان بائییج و اعراب کیش در این اندازه بطور قابل
ملاحظه باریکترند و تعداد زیاد تری در طبقه X-۱۲۴ قرار میگیرند تا در طبقه
X-۱۳۵. مصریهای واحه خرگه دارای عرض متوسط بین دو استخوان قوسی گونه
میباشند و تمایل به طبقه عریض دارند.

عرض دوگونه و شاخص گونه و پیشانی *

ایران

نوع	کعدان	حد اقل قطر پیشانی	عرض دوگونه	شاخص گونه و پیشانی	نویسنده
کناره	۷۴	۱۱۲/۱۴	۱۳۳/۳۵	۸۴/۵۴	فیلد
بهردهای اسنهان	۸۶	۱۱۱/۹۰	۱۳۴/۳۰	۸۴/۰۲	
پردخواست	۴۶	۱۱۲/۲۸	۱۳۴/۵۰	۸۴/۱۰	
لرهای پشتکوه	۵۲	۱۱۴/۵۰	۱۳۴/۷۰	۸۴/۵۸	
ایرانی	۴۶	۱۰۳/۰	۱۳۷/۰	۷۵/۱۸	دانیلو
عراق					
بادیه عینان باایج	۳۵	۱۱۰/۸۶	۱۲۸/۱۵	۸۶/۳۰	فیلد
اعراب کیش	۳۵۵-۸	۱۱۱/۵۰	۱۲۹/۹۰	۸۵/۹۸	
سرباران عراقی (حله)	۶۳	۱۰۶/۴۳	۱۲۳/۶۰	۲۹/۲۸	سکتون و رایس
سرباران عراقی	۲۳۱-۲	۱۱۲/۱۰	۱۲۳/۹۵	۸۴/۹۲	فیلد
یهودی	۳۷		۱۳۲/۰		ویسرگه
ترکمن	۳۱	۱۰۲/۶	۱۳۴/۸۴	۷۶/۲۲	اهریک
کارگران کیش	۱۰۰	۱۰۶/۸۶	۱۳۵/۱۰	۷۹/۷۴	سکتون و رایس
عرب	۳۳	۱۰۴/۱۵	۱۳۷/۲۳	۷۴/۸۸	اهریک
عربستان					
عرب	۲۹	۱۰۷/۷۲	۱۳۸/۴۸*	۷۷/۷۹*	بشی
ماوراء اردن					
بادیه شیبان اکبد	۱۲۰	۱۱۷/۶۴	۱۳۵/۵۸	۸۶/۷۷*	شکلین
بادیه شیبان موالی	۱۷۴-۵	۱۱۸/۵۰	۱۳۵/۹۱	۸۷/۱۹*	
فلسطین					
سامری	۳۵	۱۰۲/۰	۱۳۲/۰	۷۸/۳	ماکلی
سامری	۲۲	۱۰۴/۳	۱۳۳/۸۵	۷۷/۹۲	اشپیدبام
سوریه					
بادیه شیبان رواله	۲۷۰	۱۱۰/۹۸	۱۲۹/۸۲	۸۵/۶۰	شکلین
سوریه‌ای	۲۶۳-۵	۱۰۶/۸۲	۱۳۸/۸۵	۷۶/۹۴	سنرد
اصاری (انطاکیه)	۴۲	۱۱۵/۰	۱۵۴/۰	۷۴/۶۸*	واگنیل
اناطولی					
ترک (بروسه)	۷۶	...	۱۳۴/۷	...	واگنیل
ترک (اسیرنه)	۴۸	...	۱۳۸/۶	...	

* عجمی (۹) عرض دوگونه ۱۳۷/۰، شانتر، عراق، اعراب ترکمن (۶) حداقل قطر پیشانی ۱۰۴/۱۷، عرض دوگونه ۱۳۴/۶۷، شاخص گونه و پیشانی ۷۷/۳۳، اهریک، کردهای ترکمن (۷) حداقل قطر پیشانی ۱۰۴/۴۳، عرض دوگونه ۱۳۷/۲۹، شاخص گونه و پیشانی ۷۶/۲۹، اهریک.

۶۵۸- مردم شناسی ایران

ذوبانج	۷۵/۰۵	۱۴۰/۰	۱۰۵/۰	۴۷	ترك (عشمانلی)
	۰۰۰	۱۴۰/۴	۰۰	۴۰۶	ترك (تونال)
واگبیل	۲۶۰	۱۴۰/۹	۰۰۰	۵۸	ترك (قوئیبه)
	۰۰۰	۱۴۰/۹	۰۰۰	۳۴	ترك (ایالات شرقی)
	۰۰۰	۱۴۱/۳	۰۰۰	۶۲	ترك (آنکارا)
پینارد	۷۹/۲۳	۱۴۱/۴	۱۱۱/۹	۲۰۰	ترك
قن لوشن	۸۰/۵۴	۱۴۱/۳۴	۱۱۳/۲۸	۵۰	تاجادشی و بکناتی
واگنبیل {	۰۰۰	۱۴۱/۶	۰۰۰	۳۶	ترك (داردانل)
	۰۰۰	۱۴۱/۹	۰۰۰	۹۲	ترك (کسته ولی)
	۰۰۰	۱۴۲/۲۸	۰۰۰	۲۰۰	ترك
مسلوک و مورانی					
کروفوت	۲۶/۸۵۵	۱۴۳/۱۳	۱۱۰/۰	۱۵	مکناس (آنکارا)
شامیر	۰۰۰	۱۳۷/	۰۰۰	۲۲	آسودی
قفقاز					
ویسبرگ	۰۰۰	۱۳۶/۰	۰۰	۲۰	ارمنی
هردلیسکا		۱۴۰/۶	۰	۲۵	ارمنی
سان		۱۴۱/۰	۰۰	۲۷	ارمنی (ایروان)
		۱۴۱	۰	۲۸	ارمنی (فیروسی)
ون ارکرت	۵۰۳	۱۴۱/۵۸	۰	۱۹	ارمنی
سانر	۰۰۵	۱۴۱/۶۰	۰۰۰	۲۹۲	ارمنی
سنتور	۷۵/۶۱	۱۴۲/۸۴	۱۰۷/۷۵	۱۰۶	ارمنی
وارخا و مچ	۸۲/۶۴	۱۴۳/۴۵	۱۱۸/۵۵	۱۰۵	ارمنی
یوار	۰۰۰	۱۴۳/۶۳	۱۱۸/۵۵	۷۵	ارمنی
سانر	۰۰۵	۱۳۹/۲۶	۰۰۰	۲۹	تاجیک (دره کورا)
دسنبرگ {		۱۴۱/۰	۰۰۰	۲۰	یهودی
	۰۰۰	۱۴۳/۰	۰۰۰	۳۳	یهودی (گرچستان)
	۰۰۰	۱۴۳/۰	۰	۹۰۰	گرجی
زاداحف	۰۰۰	۱۴۳/۰	۰	۱۱	لرگی
سانر	۰۰۰	۱۴۳/۰	۰	۱۱	لرگی
کردستان					
شامیر	۰۰۵	۱۳۶/۰	۰۰۰	۲۳	کرد (خارپوت داررنگین)
دایلو	۳۵/۳۶۳	۱۳۸/۰	۱۰۴	۱۹	کرد (ایران)
اهریک	۷۶/۰۸	۱۳۸/۳۸	۱۰۵/۶۹	۱۳	کرد (عراق)
سانر {	۰۰۰	۱۳۹	۰۰۰	۲۰	کرد (میلایی)
	۰۰۰	۱۴۰	۰۰۰	۳۰	کرد (بلیکانی)

مردم شناسی جغرافیای ایران - ۶۵۹

کرد	۶۳	۱۱۴/۹	۱۴۱/۰۶	۸۰/۹۹	پستاد
کرد (سوریه و شمال عراق)	۳۵	۱۰۰	۱۴۹	۶۲/۰۹۵	شاعر {
کرد (شمال عراق)	۲۲	۱۱۶	۱۵۱	۷۷/۸۲	
ترکستان					
تکه	۵۱	...	۱۲۹	...	ایاورسکی
وانج	۸۰	...	۱۳۶/۶۵	...	کرونیکو
پخارا	۱۶۳	...	۱۳۸/۰	...	اوشانین
'یومود	۱۰۷	۱۰۴/۹۷	۱۳۸/۱۶	...	ایارخف
در پسک و منطقه پخارا	۱۰۰	...	۱۴۰/۷۹	...	ایارخف {
چودیر	۲۰۰	۱۰۷/۳۰	۱۴۱/۸۲	...	
فرغاه	۲۰۰	۱۰۷/۹۸	۱۴۳/۳۲	...	ایارخف
عرب	۱۷	۱۰۹	۱۳۷	...	ماسلوسکی {
عرب	۲۹	۱۰۳	۱۴۱	...	
عرب	۱۰۰	...	۱۴۲/۱	...	
بلوچستان					
لری	۵۸	...	۱۲۹/۷۵	...	...
بلوچ	۳۵	...	۱۳۰/۶۳	...	جوین و ستاین
دهواری	۲۰	...	۱۳۱/۵۵	...	
حاب	۱۰۰	...	۱۳۲/۱۵	...	
سینتایی	۳۷	...	۱۳۲/۳۰	...	جوین و ستاین
سکرای	۶۶	...	۱۳۲/۴۵	...	
فلندرایی	۲۱	...	۱۳۲/۷۰	...	
جوتنه لوتک	۳۳	...	۱۳۲/۹۵	...	
مهر حاب	۴۸	...	۱۳۲/۳۵	...	
منقل مراعتی	۷۷	...	۱۳۳/۵۵	...	
-	۳۵	...	۱۳۳/۷۰	...	
پاتان واری	۵۹	...	۱۳۳/۸۵	...	
سنگور	۱۶	...	۱۳۳/۸۵	...	
	۳۳	...	۱۳۵/۳۹	...	جوین و ستاین

جدول بالا نشان میدهد که بجز بادیه نشینان بائییج (۱۲۸/۱۵) و اعراب کیش (۱۲۹/۹۰) که پیشانی نشان نیز باریکتر است عرض دو گونه مردم ایران و عراق در حدود ۱۳۳ تا ۱۳۷ است. اگر رقم ۱۳۴ را بتوان معدل و نماینده این دو کشور بگیریم مشاهده میکنیم که رقم مربوط به بادیه نشینان ماوراء اردن

خیلی زیادتر است میانگین (۱۳۵/۶ و ۱۳۵/۹) ولی رقم رواله سوریه (۱۲۹/۹) به کمترین گروه عراق یعنی بادیه‌نشینان بائبج و اعراب کیش نزدیکتر است. رقم مربوط به سامریه‌های فلسطین تقریباً مساوی کمترین رقم ایران است. در اناطولی و قفقاز صورتها بطور وضوح پهن‌تر و اکثریت بیش از ۱۴۱ است. کردها که تا حد زیادی تنوع در ارقام آنها (۱۳۶-۱۵۱) دیده میشود عرض صورتشان زیادتر است.

مردم ترکستان (حد ۱۲۹ تا ۱۴۳/۳) که شامل سه گروه عرب (میانگین ۱۲۷ تا ۱۴۲/۱) میباشد دارای گونه‌های باز هستند که از خصوصیات اختلاط با منول است. در بلوچستان از طرف دیگر صورتها بطور قابل ملاحظه باریکتر است (حد بین ۱۲۹/۸ تا ۱۳۵/۳۹) در هندوستان طبق ارقام گوها اکثریت مردم تقریباً بین ۱۳۲/۰ و ۱۳۴/۰ هستند و این ارقام نزدیک میانگین ایران است.

بدین ترتیب ملاحظه میشود که بادیه‌نشینان سوریه و عراق و اعراب کیش متعلق بگروه صورت باریک میباشند در حالیکه مردم فلات ایران و شمال عراق و ماوراء اردن و فلسطین و هندوستان دارای صورت عریضتر هستند ولی صورت آنها به پهنی صورت گروههای اناطولی و قفقاز نیست.

رابطه بین حد اقل قطر پیشانی و عرض دو گونه شاخص گونه و پیشانی را معین میکند. هفت گروه را به ترتیب صعودی بصورت زیر میتوان قرار داد: یهودیه‌های اصفهان (۸۴/۰۲) - یزدخواست (۸۴/۱۰) - کناره (۸۴/۵۴) - لرها (۸۴/۵۸) - سر بازان عراقی (۸۴/۹۴) - اعراب کیش (۸۵/۸۹) - بادیه‌نشینان بائبج (۸۶/۳۰). بطوریکه مشاهده میشود اختلاف بین هفت گروه جزئی است و از ۲/۲۸ تجاوز نمیکند و چون در این شاخص نسبتاً یکنواخت هستند بحث بیشتر در این موضوع لازم بنظر نمیرسد.

جدولهای صفحات گذشته نشان میدهد که شاخص‌های گونه و پیشانی گروههای شمال عراق کمتر از شاخص‌های افراد عراق مرکزی و جنوبی و ایران جنوب مرکزی است و علت آن بیشتر باریکی سراسر تا از دیاد غیر عادی عرض دو گونه. اعراب جنوب نیز پائین‌ترند ولی بادیه‌نشینان رواله تقریباً مساوی بادیه‌نشینان بائبج و اعراب کیش میباشند. اگر چه شاخص‌ها فرق زیادی ندارند

مردم‌شناسی جسمانی ایران - ۶۶۶

بادیه نشینان ماوراء اردن دارای صورت و پیشانی عریضتر از بادیه نشینان بایج و سوریه میباشند. گروههای اناطولی و قفقاز و کردستان از حیث شاخص گونه و پیشانی کمتر از گروههای ایران و عراقند و علت آن زیادتی عرض صورت آنها است.

عرض فکین و شاخص گونه و فك

در قسمت سفلی صورت درهفت گروه ایران و عراق تنوع و اختلاف قابل ملاحظه وجود دارد و به ترتیب صعودی بدین صورت قرار میگیرند: بادیه نشینان بایج (۱۰۱/۳۴) - اعراب کیش (۱۰۳/۱۰) - لرها (۱۰۵/۴۲) - سر بازان عراقی (۱۰۷/۱۰) - ده نشینان کناره (۱۰۷/۷۸) - یهودیهای اصفهان (۱۰۷/۸۶) - ده نشینان یزدخواست (۱۰۹/۵۸). بنظر میرسد که عرض فکین نمونههای فلات ایران زیادتر از لرها و اعراب و بادیه نشینان بایج عراق مرکزی باشد. جدول تطبیقی این اندازه در زیر دیده میشود:

عرض فکین *

ایران

مردم	تعداد	عرض فکین	شاخص گونه و فك	نویسنده
لر پشت کوه	۵۲	۱۰۵/۴۲	۷۸/۶۴	
کناره	۷۴	۱۰۷/۷۸	۸۰/۸۳	فیلد
یهودیهای اصفهان	۸۵-۸۶	۱۰۷/۸۶	۸۰/۷۷	
یزدخواست	۴۶	۱۰۹/۵۸	۸۱/۲۸	

عراق

بادیه نشینان بایج	۳۵	۱۰۱/۳۴	۷۹/۵۱	فیلد
اعراب کیش	۳۵۵-۵۷	۱۰۳/۱۰	۷۹/۲۷	
سر بازان عراقی (حله)	۶۳	۱۰۴/۵۰	۷۸/۳۷	بکستون و رایس
کارگران کیش	۱۰۰	۱۰۵/۰۶	۷۷/۵۶	
سر بازان عراقی	۲۲۰-۱	۱۰۷/۱۰	۷۹/۶۹	فیلد

* عراق: عرب ترکمن (۶) شاخص گونه و فك ۷۲/۵۰ - اهریک.

۶۶۴- مردم‌شناسی ایران

اهریک	{ ۷۰/۵۷	۱۰۳/۸۱	۳۱	ترکمن	
	{ ۷۱/۲۱	۹۶/۰۰	۳۳	عرب	
	{ ۷۲/۱۶	...	۳۱	ترکمن	
عربستان					
مشی	۷۲/۵۹	...	۲۹	عرب	
ماوراء اردن					
شنکین	{ ۸۰/۲۸*	۱۰۸/۰۴	۱۲۰	بادیه‌نشینان اکیدت	
	{ ۷۹/۵۴*	۱۰۸/۱۰	۱۷۴	بادیه‌نشینان موالی	
فلسطین					
هاکسلی	۷۰/۰۷	...	۳۵	سامری	
اسپیدپام	۷۷/۹۸	...	۲۷	سامری	
شنکین	۸۱/۴۵	۱۰۵/۵۳	۲۷۰	بادیه‌نشینان رواله	
سلتزر	۷۷/۲۶	۱۰۷/۶۲	۲۶۲-۳	سوریهای	
اناطولی					
واگنسیل	{	۱۰۷/۲	۴۶	ترک (بروسه)	
		۱۰۷/۴	۳۴	ترک (ایالات شرقی)	
		۱۰۷/۶	۴۴	ترک (اسمیرنه)	
		۱۰۸/۱	۳۰۴	ترک (توتال)	
		۱۰۸/۲	۴۵	ترک (کستمونی)	
		۱۰۸/۳	۴۷	ترک (قونیه)	
		...	۱۰۸/۴	۵۳	ترک (آنکارا)
		...	۱۱۰/۱	۳۵	ترک (داردانل)
پیتارد	۷۳/۳۸	...	۲۰۰	ترک	
فن‌لوشن	۷۴/۴۰	...	۵۰	تاجتادشی	
قفقاز					
فن‌ارکرت	۷۶/۴۷	۱۰۸/۶۳	۱۹	ارمنی	
سلتزر	۷۷/۰۳	۱۰۹/۹۴	۱۰۱	ارمنی	
توا جانویچ	۷۸/۲۶	۱۱۲/۲۶	۱۰۵	ارمنی	

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۶۳

		کردستان		
دانیلو	۷۰/۵(?)	۰۰۰	۱۹	کرد (ایران)
پیتارد	۷۲/۸۳	۰۰۰	۶۳	کره
اهریك	۷۶/۲۳	۱۰۵/۶۲	۱۳	کرد(عراق)
		ترکستان		
ایار {	۰۰۰	۱۰۷/۸۹	۱۰۷	ایومود
	۰۰۰	۱۱۱/۵۸	۲۰۰	چودیر
ایاورسکی	۰۰۰	۱۱۲	۵۱	تکه
ایارخف	۰۰۰	۱۱۲/۲۶	۲۰۰	فرغانه
ماسلوسکی {	۰۰۰	۱۱۲	۱۷	عرب
	۰۰۰	۱۱۸	۲۹	عرب
		افغانستان		
ماتسیوسکی	۰۰۰	۱۱۳	۱۸	افغان
		بلوچستان		
۰۰۰	۰۰۰	۹۹/۴۹	۳۵	بندیجه
۰۰۰	۰۰۰	۹۹/۹۸	۵۸	لری
۰۰۰	۰۰۰	۱۰۱/۵۸	۲۰۰	اهواری
۰۰۰	۰۰۰	۱۰۱/۶۶	۴۸	میرجات
۰۰۰	۰۰۰	۱۰۲/۱۰	۵۹	پاتان وانچی
۰۰۰	۰۰۰	۱۰۲/۲۰	۱۰۰	جات
۰۰۰	۰۰۰	۱۰۳/۳۰	۲۱	قلندرانی
۰۰۰	۰۰۰	۱۰۵/۱۴	۷۷	منقل براهوئی
۰۰۰	۰۰۰	۱۰۶/۹۴	۱۰۰	پانی-پاونی(پشته)
۰۰۰	۰۰۰	۹۹/۲۹	۳۳	چوته لوك
۰۰۰	۰۰۰	۱۰۸/۷۴	۱۶	سنگور
۰۰۰	۰۰۰	۱۰۹/۰۲	۶۶	مکرانی

از جدول فوق دیده میشود که فقط بادیه نشینان رواله ولرها و گروههای عراق مرکزی قسمت سفلی صورت باریك دارند (۱۰۱/۳۴ - ۱۰۷/۱۰) مردم

دیگر از سوریه و ماوراء اردن و اناطولی و قفقاز دارای همان عرض یا کمی زیادتر از گروه ایران مرکزی میباشند (۱۰۷/۷۸-۱۰۹/۵۸) .

در ترکستان بغیر از عربها قسمت سفلی صورت مردم عریض است. (بین ۱۰۷/۹-۱۱۲/۲۶) در حالیکه در بلوچستان این حد بین ۹۹/۴۹ تا ۱۰۹/۰۲ میباشد و نشان میدهد که عرض فکین خیلی باریکتر است .

طبق ارقام گوهامردم هندوستان دارای فک باریکتر (۹۶/۲۲-۱۰۱/۶۶) از گروههاییکه نویسنده اندازه گیری کرده میباشند با استثنای بادیه نشینان پائین (۱۰۱/۳۴) باید در نظر گرفت که در گرفتن این اندازهها بعلمت میزان فشاری که بر صورت وارد میآید طرز عمل و نتیجه آن مختلف است .

بنابراین نتیجه میگیریم که بادیه نشینان و اعراب عراق و سوریه و مردم بلوچستان و هندوستان که شامل راجپوتانا و ایالات متحده و بنگال و ایالات جنوبی میباشند بنظر میرسد دارای عرض فکین باریک باشند در حالیکه مردم ایران مرکزی و ماوراء اردن و اناطولی و سوریه و ارمنیها و مردم ترکستان قسمت سفلی صورتشان عریض است .

رابطه بین عرض فکین و عرض دو گونه شاخص گونه و فک نامیده میشود. هفت گروه ما به ترتیب صعودی باین صورت قرار میگیرند : لرها (۷۸/۶۴) - اعراب کیش (۷۹/۲۷) - بادیه نشینان پائین (۷۹/۵۱) - سرپازان عراقی (۷۹/۶۹) - یهودیهای اصفهان (۸۰/۷۷) - اهالی کنار (۸۰/۸۳) - مردم یزدخواست (۸۱/۲۸) . شاخص دو گروه نمونه ایران از همه زیادتر است .

جدول بالا نشان میدهد که اگر گروه یزدخواست (۸۱/۲۸) و کنار (۸۰/۸۳) را برای ایران جنوب مرکزی میزان قرار دهیم گروههای عراقی شاخص گونه و فک کمتری دارند . ولی شاخص سه گروه یکنواخت نویسنده فقط مختصری کمتر از شاخص گروههای ایران است . شاخص اعراب جنوب بطور قابل ملاحظه کمتر است ولی شاخص بادیه نشینان رواله و اکیدت و موالی تقریباً با شاخص ایرانیها یکسان است . ارقام اناطولی و قفقاز و کردستان نشان میدهد که شاخص گونه و فک این مردم سر کوتاه خیلی پائینتر است . بعبارت دیگر گروههای ایران و بادیه نشینان رواله قسمت سفلی صورتشان از همه گروههای دیگر جنوب غربی آسیا عریضتر است . اکنون میرسیم به بررسی به اندازهها و

مردم‌شناسی جسمانی ایران - ۶۶۵

تناسب‌های مهم صورت و به ترتیب طول قسمت علیای صورت طول کل صورت و طول نسبی صورت را مورد مطالعه قرار می‌دهیم .

قسمت علیای صورت و شاخص قسمت علیای صورت

از حیث اندازه مطلق قسمت علیای صورت هفت گروه به ترتیب زیر قرار می‌گیرند : یزدخواست (۶۹/۶۰) - کناره (۷۱/۷۵) - یهودیهای اصفهان (۷۲/۴۰) - اعراب کیش (۷۳/۰۰) - بادیه نشینان بائج (۷۳/۳۰) - سربازان عراقی (۷۴/۱۵) - لرها (۷۸/۳۵) . اختلاف در اندازه قسمت علیای صورت قابل ملاحظه است و حد آن ۸/۷۵ میلیمتر میباشد . بنظر میرسد که مردم عراق جنوبی و مرکزی طول قسمت علیای صورتشان زیادتر از ایرانی‌ها است بجز لرها . در میان گروههای شمال عراق طول قسمت علیای صورت خیلی زیاد است و از طول قسمت علیای صورت لرها نیز (۷۸/۳۵) زیادتر است .

طول قسمت علیای صورت *

ایران

مردم	تعداد	طول قسمت علیای صورت	شاخص	نویسنده
یزدخواست	۴۶	۶۹/۶۰	۵۱/۸۳	فیلد
کناره	۷۳	۷۱/۷۵	۵۳/۸۱	فیلد
یهودیهای اصفهان ۷-۸۶		۷۲/۴۰	۵۴/۱۱	
لرهای پشت کوه	۵۲	۷۸/۳۵	۵۸/۴۳	
عراق				
سربازان عراقی (حله)	۶۳	۶۶/۲۰	۴۹/۳	بکستون
کارگران کیش	۱۰۰	۶۷/۳۰	۴۹/۵۵	ورایس
اعراب کیش	۳۵۵	۷۳/۰۰	۵۶/۵۱	فیلد
بادیه نشینان بائج	۳۵	۷۳/۳۰	۵۷/۲۹	
سربازان عراقی	۲۲۱	۷۴/۱۵	۵۵/۴۳	

* عراق : کرد ترکمن (۷) طول قسمت علیای صورت ۷۵/۵۷ . شاخص

۵۵/۰۰ ، اهریک = عرب ترکمن (۶) طول قسمت علیای صورت ۸۱/۱۷ .

شاخص ۶۰/۱۷ ، اهریک

۶- مردم‌شناسی ایران

اهریك	{ ۵۷/۶۲	۷۸/۶۲	۱۳	کرد
	{ ۵۷/۴۲	۷۹/۰۹	۳۳	عرب
	{ ۵۹/۱۰	۷۹/۵۲	۳۱	ترکمن

ماوراء اردن

شنگین	{ ۵۲/۱۰*	۷۱/۸۲	۱۲۰	بادیه‌نشینان اکیدت
	{ ۵۳/۷۱*	۷۳/۰۰	۱۷۴	بادیه‌نشینان موالی

سوریه

شنگین	۵۳/۹۶	۶۹/۹۹	۲۷۰	بادیه‌نشینان رواله
سلتزر	۵۲/۶۱	۷۲/۷۰	۲۶۴-۵	سوریه‌ای

اناطولی

فن‌لوشن	۵۳/۷۸	۷۵/۷۰	۵۰	تاجتادشی و بکتاش
زوپانیچ	۵۵/۰*	۷۷/۰	۴۷	ترك (عثمانلی)

قفقاز

سلتزر	۵۳/۶۷	۷۶/۶۱	۱۰۰	ارمنی
-------	-------	-------	-----	-------

از جدولهای فوق دیده میشود که بادیه‌نشینان رواله و اکیدت و موالی ماوراء اردن و سوریه با جزئی اختلاف (۶۹/۹۹ - ۷۳/۰۰) در طبقه و مساوی با گروه ایران مرکزی و عراق مرکزی قرار میگیرند . ارقام مختصر اناطولی و قفقاز حاکی از آنستکه در این ناحیه قسمت علیای صورت کمی درازتر است ولی نه با اندازه گروههای شمال عراق و لرهای پشت کوه ب موجب ارقام گویا مردم هندوستان بین ۶۴/۲۶ و ۷۰/۱۶ هستند که حاکی از کوتاهی قسمت علیای صورت است ولی فقط کمی از رقم مردم ایران جنوب مرکزی کمتر است .

وقتی رابطه طول قسمت علیای صورت را با طول کل صورت در نظر بگیریم نتیجه زیر حاصل میشود : یسزد خواست (۵۱/۸۳) - کناره (۵۳/۸۱) - یهودیهای اصفهان (۵۴/۱۱) - سر یازان عراقی (۵۵/۴۳) - اعراب کیش (۵۶/۵۱) - بادیه‌نشینان بائیچ (۵۷/۲۹) - لرهای پشت کوه (۵۸/۴۳) . از این جدول دیده میشود که گروههای ایران قسمت علیای صورتشان کوتاهتر از آن عراقیها و لرها است .

در این شاخص نسبی صورت کیث نوع صورتی بنام « بره صورت » را

مردم‌شناسی جسمانی ایران-۶۶۷

نام میبرد که در باره آن در کتاب خود (۱۹۳۵ ص ۵۲ - ۶۰) مینویسد : « در میان مردم خاور زمین که در قسمت جنوب غربی آسیا از پامیر تا آسیای صغیر پخش هستند نوع صورتی دیده میشود که توجه دانش پژوهان نژادهای بشری را جلب میکند . مردم دارای این نوع صورت گاهی بنام « بره صورت » خوانده شده اند و این عبارتست از نوع صورتی که قسمت علیای آن که شامل بینی میشود دراز است و قسمت سفلی یعنی فك کوتاه است درازتر بودن قسمت علیای صورت در میان اعراب از خصوصیات است که ما را وادار میکند رابطه میان مردم ساکن نواحی مرتفع جنوب غربی آسیا را جستجو کنیم . در میان مردم ایران و در میان آنها نژاد ساکن ممالک شمال و مشرق ایرانند این نوع صورت دیده میشود . »

پیشگویی بالا در مورد وجود افراد دارای نوع صورت بره شکل در ایران یعنی کسانی که طول صورتشان ۱۱۹ میلیمتر یا کمتر و قسمت علیای صورتشان ۷۰ میلیمتر یا بیشتر است در اندازه گیریهای نویسنده پیدا نشده است ولی البته وقتی آمار و اطلاعات کامل درباره همه مملکت گرفته شد ممکن است این مطلب صحت پیدا کند .

در میان نه گروه ایران و عراق میزان وجود بره صورت از این قرار است : یهودیها ۱۰/۷۰ درصد - ده نشینان یزدخواست ۱۰/۸۵ درصد - ده نشینان کنار ۱۰/۹۶ درصد - لرها ۷/۶۸ درصد - باده نشینان بائج ۴۹/۹۷ درصد - اعراب کیش (K_۱) ۱۶ درصد - (K_۲) ۲۲ درصد - (K_۳) ۲۴ درصد - سر بازان عراقی (S) ۳۲ درصد . از ارقام فوق واضح میشود که در گروههای ایرانی قسمت علیای صورت سنگین کمتر از عراقیها است . لااقل نیمی از باده نشینان بائج و یک سوم سر بازان عراقی « بره صورت » هستند در صورتیکه فقط ۱۰ درصد گروههای ایران این خصوصیت را دارند .

رابطه بین قسمت علیای صورت و عرض صورت بطوریکه در شاخص قسمت علیای صورت داده شده فقط اختلافات مختصری از تمایلات طول مطلق قسمت علیای صورت نشان میدهد . باریکی عرض دو گونه باده نشینان بائج مسئول از دیاد غیر عادی شاخص میباشد .

طول کل صورت و شاخص کل صورت

وقتی هفت گروه ایران و عراق به ترتیب قرار داده میشوند اختلافات قابل ملاحظه در این اندازه گیری میان آنها دیده میشود: باده نشینان بائج (۱۱۶/۷۰) - اعراب کیش (۱۱۹/۹۵) - یزدخواست (۱۲۱/۰۰) - سر بازان عراقی (۱۲۱/۱۰) - کناره (۱۲۲/۴۰) - یهودیهای اصفهان (۱۲۳/۴۵) - لرها (۱۲۶/۴۰) . بطور کلی گروههای ایران صورت درازتر از عراقیهای مرکزی دارند صورت مردم یزدخواست و کناره فقط مختصری درازتر از صورت اعراب کیش و سر بازان عراقی است ولی در شمال عراق بنظر میرسد که درازی صورت بیشتر میشود و همین امر در مورد لرها صادق است .

طول کل صورت *

ایران

مردم	تعداد	طول کل صورت	شاخص کل صورت	نویسنده
یزدخواست	۳۶	۱۳۱/۰۰	۱۰/۱۵	
کناره	۷۴	۱۲۲/۴۰	۱۱/۹۵	فیلد
یهودیهای اصفهان	۸۳-۴	۱۲۳/۴۵	۱۲/۳۰	
لرهای پشت کوه	۵۲	۱۲۶/۴۰	۱۳/۸۵	

عراق

کارگران کیش	۱۰۰	۱۱۴/۳۰	۸۴/۴۰	بکستون و رایس
سر بازان عراقی (حله)	۶۳	۱۱۵/۴۰	۸۶/۳۵	بکستون و رایس
بادیه نشینان بائج	۳۵	۱۱۶/۷۰	۹۱/۳۰	فیلد
اعراب کیش	۳۵۴-۵	۱۱۹/۹۵	۹۲/۶۵	
سر بازان عراقی	۲۲۰-۱	۱۲۱/۱۰	۹۰/۴۵	

* - عراق، کردتر کمین (۷) طول کل صورت ۱۲۲/۷۱ - شاخص ۸۹/۱۴ -

اهریک - عرب تر کمین (۶) طول کل صورت ۱۲۸/۰ - شاخص ۹۶/۱۲، اهریک.

۶۶۹- مردم‌شناسی جسمانی ایران

ویسنبرگ	۹۲/۵	۱۲۴/۰	۳۷	یهودیه‌ها
اهریک	$\left\{ \begin{array}{l} ۹۵/۰۳ \\ ۹۳/۳۶ \end{array} \right.$	۱۲۸/۲۶	۳۱	ترکمن
		۱۲۸/۶۷	۳۳	عرب
ماوراء اردن				
شنگلین	$\left\{ \begin{array}{l} ۹۱/۹۰ \\ ۹۳/۲۴ \end{array} \right.$	۱۲۳/۳۲	۱۲۰	بادیه‌نشینان اکیدت
		۱۲۴/۰۴	۱۷۵	بادیه‌نشینان موالی
فلسطین				
سپیدبام	۸۹/۷	۱۲۰/۰	۲۷	سامری
هاکسلی	۹۴/۴	۱۲۵/۰	۳۵	سامری
سوریه				
شنگلین	۹۱/۶۷	۱۱۹/۲۰	۲۷۰	بادیه‌نشینان رواله
سلتزر	۸۸/۵۸	۱۲۲/۹۰	۲۶۳-۴	سوریه‌ای
اناطولی				
واگنسیل	$\left\{ \begin{array}{l} ۸۵/۳۹ \\ ۸۷/۱۶ \\ ۸۷/۱۴ \end{array} \right.$	۱۲۰/۱	۳۶-۸	ترک (داردانل)
		۱۲۰/۴	۴۸-۶۱	ترک (اسمیرنه)
		۱۲۰/۵	۷۶-۸۸	ترک (بروسه)
فن‌لوشن	۸۵/۸۸	۱۲۱/۴۴	۵۰	تاجتادشی و بکتاش
یاگنسیل	$\left\{ \begin{array}{l} ۸۶/۷۴ \\ ۸۷/۰۷ \\ ۸۶/۰۸ \\ ۸۷/۰۰ \\ ۸۷/۰۹ \end{array} \right.$	۱۲۱/۶	۴۰۶-۶۶	ترک (توتال)
		۱۲۱/۸	۳۴-۹	ترک (ایالات شرقی)
		۱۲۲/۱	۹۲-۱۰۳	ترک (کستمونی)
		۱۲۲/۱	۵۸-۶۶	ترک (قونیه)
		۱۲۳/۱	۶۲-۶۹	ترک (آنکارا)
		۱۲۴/۲۲	۲۰۰	ترک
هسلوک و مورانت	۸۷/۴۰	۱۳۱/۸۰	۱۵	بکتاش (آنکارا)
کردفوت	۹۱/۸۰			
قفقاز				
هردلیشکا	۸۵/۵	۱۲۰/۲	۲۵	ارمنی
ویسنبرگ	۸۹/۷	۱۲۲/۰	۲۰	ارمنی
فن‌ارکرت	۸۶/۷۴	۱۲۳/۱۶	۱۹	ارمنی

ارمنی	۱۰۰	۱۲۷/۹۶	۸۹/۷۴	سلترز
ارمنی	۱۰۵	۱۳۰/۲۴	۹۰/۷۹	توادجا نویج
یهودی گرجستان	۳۳	۱۲۵/۰	۸۸/۰	ویسنبرگ
یهودی	۲۰	۱۲۵/۰	۸۸/۶	
گرجی	۹۰۰	۱۲۶/۰	۸۸/۱	ژاواخف
کردستان				
کرد (عراق)	۱۳	۱۲۷/۶۲	...	اهریک
ترکستان				
وانچ	۸۰	۱۱۵/۴۲	...	کرونیکو
دره پسکم و بخارا	۱۰۰	۱۱۷/۴۵	...	...
بخارا	۱۶۳	۱۲۰/۴	...	اوشانین
تکه	۵۱	۱۲۲	...	ایاورسکی
ایومود	۱۰۷	۱۳۰/۴۲	...	ایارخف
فرغانه	۲۰۰	۱۳۰/۵۴	...	
چودیر	۲۰۰	۱۳۲/۹۰	...	
عرب	۲۹	۱۲۲/۷	...	ماسلوسکی
عرب	۱۰۰	۱۲۴/۶۶	...	اوشانین
بلوچستان				
بلوچ	۳۵	۱۱۴/۴۳	...	جوپس وستاین
دهواری	۲۰۰	۱۱۴/۸۵	...	...
سید	۳۳	۱۱۶/۷۳	...	جوپس وستاین
سیستانی	۳۷	۱۱۷/۶۵	...	
پانی-پاونی (پشته)	۹۹	۱۱۹/۳۵	...	...

بادیه نشینان رواله (۱۱۹/۲۰) و اکیدت (۱۲۳/۳۲) و موالی (۱۲۴/۰۴)

دارای صورت درازتر از گروه بادیه نشینان بانیج (۱۱۶/۷۰) میباشند .

بطور کلی در گروههای اناطولی اختلاف خیلی جزئی وجود دارد و اکثریت بین

۱۲۰/۱ و ۱۲۴/۲۲ قرار دارند که تقریباً نزدیک ارقام ایران مرکزی است .

در قفقاز (حد ۱۲۰/۲ تا ۱۳۰/۲۴) صورت متمایل به درازی و در ترکستان

(حد ۱۱۵/۴-۱۳۲/۹) اختلاف بقدری زیاد است که هیچ نتیجه نمیتوان گرفت

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۷۱

بجز آنکه در اطراف بخارا صورت کوتاهتر از سایر نواحی ترکستان است که صورت از حیث طول کل صورت خیلی دراز است. از طرف دیگر در بلوچستان صورت خیلی کوتاه است (حد ۱۱۴/۴ - ۱۱۹/۴).

در میان مردم قفقاز و ترکستان و احتمالاً کردستان تمایل به درازی طول کل صورت است. شاخص کل صورت یعنی رابطه بین طول کل صورت و عرض دو گونه طبق طبقه بندی سه گانه از این قرار است :

شاخص کل صورت

مردم	بلند صورت (X-۸۴/۵)		متوسط صورت (۸۹/۴-۸۴/۶)		پهن صورت (۸۴/۵-X)		میانگین
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
یزدخواست	۵	۱۰/۸۷	۱۷	۳۶/۹۶	۲۴	۵۲/۱۷	۹۰/۱۵
سربازان عراقی	۲۵	۱۱/۳۶	۷۹	۳۵/۹۱	۱۱۶	۵۲/۷۲	۹۰/۴۵
بادیه نشینان مابیح	۳	۸/۵۷	۹	۲۵/۷۱	۲۳	۶۵/۷۱	۹۱/۳۰
کناره	۵	۶/۷۶	۲۲	۲۹/۷۳	۴۷	۶۳/۵۱	۹۱/۹۵
یهودها	۴	۴/۸۳	۲۱	۲۵/۳۰	۵۸	۶۹/۸۸	۹۲/۳۰
اعراب کیش	۴۳	۱۲/۱۵	۷۷	۲۱/۷۵	۲۳۴	۶۶/۱۰	۹۲/۶۵
لرها	۳	۵/۷۷	۶	۱۱/۵۴	۴۳	۸۲/۶۹	۹۲/۸۵

جدول بالا نشان میدهد که از ۸۶۴ نفر ۵۴ نفر یا ۶۳/۰۸ درصد باریک صورت و ۲۳۱ نفر یعنی ۲۶/۷۴ درصد متوسط صورت و ۸۸ نفر بقیه یا ۱۰/۱۹ درصد پهن صورت هستند. وقتی سیستم طبقه بندی کیش را یکبار بریم اعراب کیش و بادیه نشینان مابیح و مصریها را به تقسیمات مربوطه مشاهده میکنیم تا اینکه با جدول صفحه ۵۴۴ راجع بگروههای ایران قابل مقایسه باشند.

عرض دوگونه

طول کل صورت	باریک			مجموع
	(X-۱۲۴)	(۱۲۴-۱۲۵)	(۱۲۵-X)	
	درصد	درصد	درصد	درصد
کوتاه (X-۱۱۴)	B) ۱۳/۱۵	۱۵/۷۵	۰۰۰	۲۸/۹۳
	K) ۸/۶۷	۸/۶۷	۴/۶۶	۲۲/۰۰
	E) ۴/۰۰	۳۰/۰۰	۸/۰۰	۴۲/۰۰
متوسط (۱۲۴-۱۱۵)	B) ۱۵/۷۸	۲۴/۱۹	۱۸/۴۱	۶۸/۳۸
	K) ۱۵/۲۳	۲۴/۶۷	۱۳/۶۷	۵۲/۶۷
	E) ۰۰۰	۳۸/۰۰	۱۴/۰۰	۵۲/۰۰
دراز (X-۱۲۵)	B) ۰۰۰	۰۰۰	۲/۶۳	۲/۶۳
	K) ۴/۰۰	۱۳/۳۳	۸/۰۰	۲۵/۳۳
	E) ۰۰۰	۶/۰۰	۰۰۰	۶/۰۰
مجموع	B) ۲۸/۹۳	۴۹/۹۷	۲۱/۰۴	۳۸
	K) ۲۸/۰۰	۴۶/۶۷	۲۵/۳۳	۱۵۰
	E) ۴/۰۰	۷۴/۰۰	۲۲/۰۰	۵۰

گروههای ایران دارای صورت متوسط تا دراز و متوسط تا پهن هستند لرها دو برابر افراد دارای صورت دراز و پهن در مقابل سه گروه دیگر میباشند و بادیه‌نشینان بائج متمایل بداشتن صورت متوسط تا کوتاه و پهن تا باریک هستند. در اعراب کیش اختلاف از لحاظ درصد زیادتر است ولی افراد دارای صورت کوتاه و دراز و باریک و پهن گروههای متعادل تشکیل میدهند. صورت مصریها از حیث طول متوسط تا کوتاه و از حیث عرض متوسط است.

از جدول شاخص کل صورت همه گروههای جنوب غربی آسیا دیده میشود که حدود گروه شاخص ایران (۹۰/۱۵ - ۹۱/۹۵) با سه گروه دیگر خیلی زیاد فرق ندارد (۹۰/۴۵ - ۹۲/۶۵) سه گروه بادیه‌نشین یعنی اکیدت و موالی و رواله دارای حد (۹۱/۶۷ تا ۹۲/۳۴) هستند که فقط کمی زیادتر از آن بادیه‌نشینان بائج است در صورتیکه در طول واقعی صورت اختلاف قابل ملاحظه بود. بنظر میرسد که تناسب طول به عرض صورت بادیه‌نشینان شبیه بهم باشد. در اناطولی ترکیها (۸۵/۳۹ - ۸۷/۴۰) شاخص کل صورتشان کمتر است و این امر در مورد مردم قفقاز (۸۵/۵ - ۹۰/۲۹) و مردم سوریه (۸۸/۵۸) نیز صدق میکند.

از ارقام گویا معلوم میشود که حد برای مردم هندوستان ۸۶/۷۷ تا ۹۱/۶۸ است و اکثریت در طبقه کمتر از ۸۹/۰ قرار دارند. بنابراین مردم ایران و عراق و بادیه‌نشینان ماوراء اردن و سوریه شاخص کل صورتشان زیادتر از آن مردم اناطولی و قفقاز و هندوستان است و در نتیجه صورت آنها نسبتاً درازتر میباشد.

اندازه‌ها و شاخص بینی

اندازه و شکل بینی همیشه یکی از عوامل مهم نژادی شناخته شده است.

اندازه‌های بینی و شاخص

مردم	طول بینی	عرض بینی	شاخص بینی
لرها	۶۲/۲۲	۳۵/۷۵	۵۷/۴۲
یزدخواست	۵۱/۲۲	۳۲/۸۴	۶۴/۶۲
کناره	۵۱/۶۶	۳۲/۸۱	۶۴/۵۴
یهودیهای اصفهان	۵۳/۸۲	۳۴/۱۹	۶۳/۸۶
اعراب کیش	۵۸/۵۰	۳۵/۴۲	۶۱/۱۴
سربازان عراقی	۵۷/۰۲	۳۴/۷۶	۶۱/۶۲
بادیه‌نشینان بائج	۵۹/۹۰	۳۴/۸۲	۵۸/۰۶

باستثنای لرها بینی گروه‌های ایران کوتاه‌تر از بینی گروههای عراق است. همین تمایل در زیادی عرض بینی دیده میشود ولی خیلی شدید نیست. این مطلب از شاخص بینی تأیید میشود و دیده میشود که گروههای عراق بینی باریک‌تر از گروههای ایران دارند. یهودیهای اصفهان دارای بینی نسبتاً کوتاه هستند که از معدل

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۷۳

گروههای عراق کمتر و ۸/۴ میلیمتر کمتر از آن‌ها است.

برای نشان دادن تمایلات مهم اندازه‌ها و شاخص‌های بینی درصد افراد عراق و مصر و هندوستان طبق سیستم کیت در جدول زیر ترتیب داده شده تا مقایسه با جدول ایران (ص ۵۴۹) آسان باشد.

مجموع	عرض بینی				طول بینی
	پس	بین متوسط	نارنگ متوسط	خیلی باریک	
	(۴۲-۳۷)	(۴۱-۳۶)	(۳۵-۳۰)	(۲۹-۲۸)	
درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	
...	...	...	...	...	B
۴/۰۰	...	...	۳/۰۰	۱/۰۰	۲۱K
...	...	...	...	...	S
۵۶/۰۰	۶/۰۰	۲۴/۰۰	۱۶/۰۰	...	E
۶۲/۰۰	...	۲۲/۰۰	۲۲/۰۰	۲/۰۰	C
۳۸/۰۰	...	۱۲/۰۰	۲۶/۰۰	...	P
۴۲/۰۸	...	۷/۸۹	۳۴/۱۹	...	B
۴۶/۰۰	...	۱۶/۰۰	۲۶/۰۰	۴/۰۰	۲۱K
۸۲/۰۰	۲/۰۰	۳۸/۰۰	۴۲/۰۰	...	S
۴۴/۰۰	۴/۰۰	۳۲/۰۰	۶/۰۰	۲/۰۰	E
۳۴/۰۰	۲/۰۰	۱۸/۰۰	۱۴/۰۰	...	C
۶۲/۰۰	...	۸/۰۰	۵۴/۰۰	...	P
۵۷/۸۶	۲/۶۳	۳۱/۵۶	۲۳/۶۷	...	B
۵۰/۰۰	۳/۰۰	۲۱/۰۰	۲۵/۰۰	۱/۰۰	۲۱K
۱۸/۰۰	...	۸/۰۰	۱۰/۰۰	...	S
...	...	...	...	...	E
...	...	...	...	...	C
...	...	...	...	...	P
۳۸	۲/۶۳	۲۹/۴۵	۵۷/۸۶	...	B
۱۰۰	۳/۰۰	۳۷/۰۰	۵۴/۰۰	۶/۰۰	۲۱K
۵۰	۲/۰۰	۴۶/۰۰	۵۲/۰۰	...	S
۵۰	۱۰/۰۰	۶۶/۰۰	۲۲/۰۰	۲/۰۰	E
۵۰	۲/۰۰	۵۰/۰۰	۴۶/۰۰	۲/۰۰	C
۵۰	...	۲۰/۰۰	۸۰/۰۰	...	P

کوتاه (۴۹-۴۸)

متوسط (۵۹-۵۰)

دراز (۶۰-۶۱)

مجموع

اختلاف آشکار بین گروه ایران و گروه عراق وجود دارد. در ایران در طبقه خیلی باریک (x-۲۹) و متوسط (۵۰-۵۹) افراد زیادتری قرار میگیرند تا در عراق.

وقتی بزرگترین تقسیم بندی یا تقسیم بندی مرکب را در نظر بگیریم می بینیم که ۸۰ درصد سر بازان عراقی از لحاظ عرض و طول بینی در طبقه متوسط واقع میشوند. از اعراب کیش ۶۴ درصد از حیث عرض متوسط و دراز هستند در - حالیکه ۴۲ درصد بینی آنها در عرض متوسط و در طول متوسط است. از بادیه نشینان بائج ۲۳/۵۵ درصد بینی شان از حیث عرض متوسط و دراز است.

ده نشینان یزدخواست و کناره تقریباً دارای تناسب یکسان هستند و دارای بینی باریک متوسط و متوسط تا کوتاه میباشد اگرچه مردم یزدخواست موارد زیادتری طول زیاد و موارد کمتری عرض زیاد دارند و این مطلب نکته ایست که نه بوسیله معدل گیری و نه توسط سیستم سه گانه طبقه بندی ها روارد آشکار میشود. در میان یهودیها ۶۲/۶۹ درصد دارای بینی متوسط در عرض و متوسط در طول هستند و در طبقه بین سر بازان عراقی و اعراب کیش واقع میشوند. در میان لرها ۸۰/۵۸ درصد دارای بینی دراز و متوسط در عرض هستند و این میزان مساوی تعداد بادیه نشینان بائج است با این فرق که ۱۹/۳۴ درصد بادیه نشینان بائج دارای بینی باریک متوسط و متوسط از حیث طول هستند در صورتیکه فقط ۶۴/۱۷ درصد لرها در این طبقه قرار میگیرند و تمایل مختصری به بینی پهن متوسط دارند.

بطور کلی مصریها و هندیها دارای بینی کوتاهتر و بجز پاتانها عریضتر از مردم ایران و عراقند. در هندوستان نمونه های چتری و پاتان با یکدیگر اختلاف دارند در حالیکه ۶۴ درصد طبقه چتری دارای بینی کوتاه و عریض متوسط هستند پاتانها ۶۲ درصد در طبقه طول و عرض متوسط ۲۶ درصد در طبقه کوتاه و باریک متوسط و عده کمی در طبقه کوتاه و پهن متوسط قرار دارند.

مصریها بین این دو انتها قرار میگیرند. و ۵۰ درصد دارای بینی کوتاه و متوسط پهن ۳۲ درصد در طبقه طول متوسط و عرض متوسط دارند.

در بین سه گروه مصر و هندوستان هیچ فردی دارای بینی دراز نیست و در بین بادیه نشینان بائج و سر بازان عراقی فرد دارای بینی کوتاه یا خیلی باریک وجود ندارد. در بین لرها فرد دارای بینی خیلی باریک و در بین ده نشینان یزدخواست فرد دارای بینی خیلی پهن نیست.

برای نشان دادن تمایلات قسمت مشرق این ناحیه ارقام گوها را درباره مردم هندوستان در اینجا نقل می کنیم.

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۷۵

هندوستان (نقل از گوها)

مردم	تعداد	طول بینی	عرض بینی	شاخص بینی
برهمن بنگال	۵۰	۵۴/۲۰	۳۶/۵۸	۶۷/۷۱
کیاستا بنگال	۱۰۰	۵۴/۶۱	۳۷/۰۹	۶۸/۱۱
پاد بنگال	۵۰	۵۱/۱۸	۳۶/۶۶	۷۱/۸۱
برهمن اوریسا	۱۴۳	۵۱/۷۶	۳۶/۳۶	۷۰/۴۶
برهمن ایالات متحده	۵۰	۵۳/۶۴	۳۷/۱۸	۶۹/۵۶
راجپوت	۵۰	۵۲/۳۸	۳۶/۵۶	۷۰/۰۳
نمبودیری	۵۵	۵۱/۹۸	۳۷/۲۲	۷۲/۲۸
نیر	۶۰	۵۲/۳۲	۳۷/۷۰	۷۲/۳۷
برهمن تمیل	۵۰	۵۱/۳۸	۳۶/۸۲	۷۱/۹۲

واضح است که مردم هندوستان متمایل بداشتن بینی کوتاهتر و پهن تر از سه گروه عراقی میباشند. از طرف دیگر مردان یزد خواست و کناره اختلاف کمی با آنها دارند ولی از سری هندوستان بینی باریکتر دارند. شاخص های بینی گروههای ایران و عراق بطور تحقیق کمتر از شاخصهای مردم هندوستان است.

طول بینی*

ایران

مردم	تعداد	میانگین	نویسنده
یزد خواست	۴۶	۵۱/۲۲	
کناره	۷۴	۵۱/۶۶	فیلد
یهودیهای اصفهان	۸۶	۵۳/۸۲	
لر پشت کوه	۵۱	۶۲/۲۲	

عراق

سربازان عراقی (حله)	۶۳	۴۶/۴۶	بکستون و رایس
یهودی	۳۷	۵۶/۰	ویسنیر گک

* - ایران ، عجمی (۹) ۵۲/۰ ، شانتر-عجمی (۲) ۵۸/۰ . هوسی بختیاری

(۳) ۶۵/۰۰ . هوسی .

فیلد	{ ۵۷/۰۲	۲۲۱	سریازان عراقی
	{ ۵۸/۵	۳۵۸	اعراب کیش
اھریک	{ ۵۸/۵۲	۳۳	عرب
	{ ۵۸/۸۱	۳۱	ترکمن
فیلد	۵۹/۹۰	۳۵	بادیه‌نشینان بائج
عربستان			
مشی	۵۰/۲۴	۲۹	عرب
ماوراء اردن			
شنکلین	{ ۵۴/۶۶	۱۲۰	بادیه‌نشینان اکیدت
	{ ۵۵/۴۲	۱۷۵	بادیه‌نشینان موالی
فلسطین			
اسپیدپام	۴۵/۳۳	۲۷	سامری
هاکسلی	۵۵/۰	۳۵	سامری
سوریه			
شنکلین	۵۵/۱۱	۲۷۰	بادیه‌نشینان رواله
سلتزر	۵۵/۲۲	۲۶۴	سوریه‌ای
اناطولی			
پیتارد	۵۲/۴۸	۲۰۰	ترک
هسلوک و مورانت	۵۳/۹۵	۲۰۰	ترک
	۵۶/۲	۴۴	ترک (اسمیرنه)
	۵۶/۲	۳۵	ترک (داردانل)
واگنسیل	{ ۵۶/۳	۴۶	ترک (بروسه)
	{ ۵۶/۶	۴۶	ترک (کستمونی)
	۵۷/۰	۳۰۶	ترک (توتال)
	۵۷/۲	۴۶	ترک (قونیه)
واگنسیل	{ ۵۷/۸	۵۳	ترک (آنکارا)
	{ ۵۸/۶	۳۴	ترک (ایالات شرقی)
کروفوت	۵۸/۸۰	۱۵	یکتاش (آنکارا)

مردم شناسی جسمانی ایران - ۲۷۷

آسوری	۲۲	۵۲/۰	شائتر
	قفقاز		
ارمنی	۲۵	۵۳/۰	هردلیشکا
ارمنی	۲۹۲	۵۳/۹۸	شائتر
ارمنی	۲۰	۵۵/۰	ویسنبرگه
ارمنی	۱۹	۵۵/۷۹	فنارکرت
ارمنی	۷۵	۵۶/۲۸	بواز
ارمنی	۱۰۱	۵۹/۹۳	سلتزر
لزگی	۱۱	{ ۵۱/۰	شائتر
تاجیک (دره کورا)	۲۹	{ ۵۲/۴۸	
یهودی	۲۰	{ ۵۷/۰	ویسنبرگه
یهودی (گرجستان)	۳۳	{ ۵۸/۰	
گرجی	۹۰۰	۶۰/۰	ژاواخف
	کردستان		
کرد (سوریه)	۳۵	۴۹	
کرد (شمال عراق)	۲۲	۵۰	شائتر
کرد (خارپوت)	۲۳	۵۲	
کرد (پلیکانی)	۳۰	۵۳	
کرد	۶۳	۵۵/۸۶	پیتارد
کرد (میلانلی)	۲۰	۵۶	شائتر
کرد (عراق)	۱۳	۵۸/۹۲	اهریک

وقتی هفت گروه ایران و عراق را با گروههای سایر قسمت‌های جنوب غربی آسیا مقایسه میکنیم مشاهده میشود که از لحاظ طول اعراب جنوب (۵۰/۲۴) و دو گروه کرد (۴۹/۰ - ۵۰/۰) نزدیکتر و کمی کمتر از کوتاهترین گروه ایران است و همچنین یهودیهای اصفهان بینی‌شان از بینی یهودیهای عراق و قفقاز کوتاهتر است. بینی بادیه نشینان اکیدت و موالی و رواله و سامریها تقریباً ۴ میلیمتر درازتر از بینی اعراب جنوب است. در اناطولی ترکیها بینی‌شان در حدود ۵ میلیمتر درازتر از بینی ایرانیها است. در قفقاز تنوع زیاد است. لزگیها و تاجیکها و آسوریهای اناطولی نزدیک و شبیه دو گروه ایران هستند بقیه بنظر میرسد کمی زیادتر باشند. ۹۰۰ نفر گرجی بینی‌شان از همه درازتر است (۶۰/۰) کردها بین ۴۹/۰ و ۵۸/۹۲ هستند ولی سری شائتر از عراق شمالی نزدیک به دو گروه ایرانند. گروههای عراق نسبتاً دارای بینی دراز ولرها و بختیاریها دارای بینی

خیلی دراز هستند .

در عرض ظاهراً اختلاف کم است ولی چون خود این اندازه کوچک است این اختلافات دارای اهمیت نسبی است .

عرض بینی*

ایران

مؤلف	میانگین	تعداد	مردم
فیلد	۳۲/۸۱	۷۴	کناره
	۳۲/۸۴	۴۶	یزدخواست
	۳۴/۱۹	۸۶	یهودیهای اصفهان
	۳۵/۷۵	۵۱	لر پشت کوه

عراق

بکستون و رایس	۳۳/۴۷	۶۳	سربازان عراقی (حله)
	۳۳/۷۴	۱۰۰	کارگران کیش
ویسنبرگ	۳۴/۰	۳۷	یهودی
فیلد	۳۴/۷۶	۲۲۲	سربازان عراقی
	۳۴/۸۲	۳۵	بادیه نشینان بائج
اهریک	۳۵/۰	۳۱	ترکمن
	۳۵/۳۹	۳۳	عرب
فیلد	۳۵/۴۲	۳۵۹	اعراب کیش

عربستان

مشی	۳۵/۱۰	۲۹	عرب
-----	-------	----	-----

ماوراء اردن

شنگلین	۳۶/۲۸	۱۱۸	بادیه نشینان اکیدت
	۳۶/۸۲	۱۷۵	بادیه نشینان موالی

فلسطین

هاکسلی	۳۷/۰	۳۵	سامری
اسپیدپام	۳۷/۷۷	۲۷	سامری

سوریه

سلتزر	۳۴/۷۶	۲۴۶	سوریه‌ای
-------	-------	-----	----------

* ایران ، عجمی (۹) ۳۵ ، شانتر = عجمی (۲) ۳۸/۰ ، هوسی =

بختیاری (۳) ۳۹/۰ ، هوسی ،

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۷۹

شکلین	۳۵/۰۰	۲۷۰	بادیه نشینان رواله
		اناطولی	
	۳۴/۴	۴۶	ترك (بروسه)
	۳۴/۹	۳۵	ترك (داردانل)
واگنسیل	{ ۳۴/۹	۴۴	ترك (اسمیرنه)
	۳۵/۳	۴۵	ترك (کستمونی)
	۴۳۵/۳	۳۰۴	ترك (توتال)
۳۵/۶۵ هسلوکومورانت		۲۰۰	ترك
واگنسیل	{ ۳۵/۹	۵۳	ترك (آنکارا)
	{ ۳۵/۹	۴۷	ترك (قونیه)
کروفوت	۳۶/۰۷	۱۵	بکتاش (آنکارا)
پینارد	۳۶/۶۳	۲۰۰	ترك
زوپانیچ	۳۷	۴۷	ترك (عثمانلی)
واگنسیل	۳۸/۰	۳۴	ترك (ایالت شرقی)
شاتر	۳۵/۰	۲۲	آسوری
		قفقاز	
توارجانویچ	۳۰/۴۰	۱۰۵	ارمنی
ویسنبرگه	۳۲/۰	۲۰	ارمنی
هردلیشکا	۳۵/۶	۲۵	ارمنی
شاتر	۳۵/۶۰	۲۹۲	ارمنی
فنارکرت	۳۵/۷۴	۱۹	ارمنی
بواز	۳۷/۱۷	۷۵	ارمنی
سلنزر	۳۷/۹۶	۱۰۱	ارمنی
ژاواخف	۳۴/۰	۹۰۰	گرجی
ویسنبرگه	{ ۳۴/۰	۳۳	یهودی (گرجستان)
	{ ۳۵/۰	۲۰	یهودی
شاتر	{ ۳۵/۹۶	۲۹	تاجیک (دره کورا)
	{ ۳۶/۰	۱۱	لزگی
		کردستان	
شاتر	{ ۳۵	۳۰	کرد (بلیکانی)
	{ ۳۵	۲۳	کرد (خارپوت)

اھریك	۳۵/۱۵	۱۳	کرد (عراق)
شاھتر	$\left\{ \begin{array}{l} ۳۶ \\ ۳۶ \\ ۳۹ \end{array} \right.$	۳۵	کرد (سوریه)
		۲۰	کرد (میلانی)
		۲۲	کرد (عراق شمالی)

بختیارها پهن‌ترین بینی (۳۹/۰) را دارند ولی از آنجائیکه بین طول بینی و عرض بینی بحد زیادی رابطه متقابل موجود است بینی بزرگ عریض‌تر از سایر بینی‌ها میشود. عرض بینی یکی از گروههای کرد شاھتر از شمال عراق نیز ۳۹/۰ است ولی طول بینی فقط ۵۰/۰ است در حالیکه این اندازه در مورد بختیارها ۶۵/۰ است. اگرچه بینی‌لرها ۱۰ میلیمتر درازتر است فقط ۳ میلیمتر عریض‌تر از معدل سایر گروههای ایران است.

از حیث عرض بینی گروههای عراق و اعراب جنوب و سوریه‌ایها بنظر میرسد فقط ۲ میلیمتر عریضتر از بینی ده نشینان جنوب مرکزی ایران باشد اگرچه طول بینی این دسته نسبتاً درازتر است. بینی باده نشینان ماوراء اردن و سایر پهای فلسطین ۳ تا ۴ میلیمتر عریضتر از گروههای ایران است. بینی ترکهای اناطولی بین ۳۴/۴ و ۳۸ است ولی اکثریت آنها بین ۳۵/۳ و ۳۶/۶ قرار دارند. در قفقاز در بین ارامنه عرض بینی مختلف است و بین ۳۰/۴۰ و ۳۷/۹۶ میباشد و میانگین این اندازه برای ۲۹۲ نفر ۳۵/۶۰ است. بینی کردها چندین میلیمتر عریضتر از دو گروه ایران است.

وقتی رابطه بین طول و عرض بینی بررسی میشود شاخص بینی طبق طبقه بندی زیر قرار میگیرد.

شاخص بینی

مجموع	سی پهن		سی متوسط		سی ناریک		میانگین	مردم
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
	$(x - ۸۳/۵)$		$(۸۳/۴ - ۶۷/۵)$		$(۶۷/۴ - x)$			
۵۱	۰.۰۰	۰	۱۱/۷۶	۶	۸۸/۲۴	۴۵	۵۲/۴۲	لرها
۳۵	۰.۰۰	۰	۸/۵۲	۳	۹۱/۴۳	۳۲	۵۸/۰۶	بادیه نشینان پانچ
۲۵۸	۰/۵۶	۲	۱۷/۸۸	۶۵	۸۱/۵۶	۲۹۲	۶۱/۱۴	اعراب کیش
۲۲۱	۰.۰۰	۰	۱۷/۱۹	۳۸	۸۲/۸۱	۱۸۳	۶۱/۶۲	سربازان عراقی
۸۵	۰.۰۰	۰	۲۷/۰۶	۲۳	۷۲/۹۴	۶۲	۶۳/۸۶	یهودها
۷۴	۵/۴۱	۴	۲۷/۰۳	۲۰	۶۷/۵۷	۵۰	۶۴/۵۴	کناره
۴۶	۴/۳۵	۲	۳۰/۴۳	۱۴	۶۵/۲۲	۳۰	۶۴/۶۲	یردحراست

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۸۹

اکثریت در طبقه بینی باریک هستند یا تماس به بینی متوسط. تعداد افراد بینی پهن بقدری کم است که قابل ملاحظه نیست ولی باید توجه داشت که در دو گروه جنوب مرکزی ایران ۴ تا ۵ درصد در این طبقه یافت میشود. شاخص بینی ده نشینان یزد خواست ۶۴/۶۲ و کناره (۶۴/۵۴) زیادتیر از گروههای عراق است و علت آن همین تمایل به بینی پهنی است.

شاخص بینی*

ایران

مردم	تعداد	میانگین	مؤلف
لر پشت کوه	۵۱	۵۷/۴۲	فیلد
یهودیه‌های اصفهان	۸۵	۶۳/۸۶	
کناره	۷۴	۶۴/۵۴	فیلد
یزد خواست	۴۶	۶۴/۶۲	

عراق

باده نشینان بائج	۳۵	۵۸/۰۶	فیلد
ترکمن	۳۱	۵۹/۴۹	اهریک
یهودی	۳۷	۶۰/۷	ویسنبرگ
عرب	۳۳	۶۰/۷۳	اهریک
اعراب کیش	۳۵۸	۶۱/۱۴	فیلد
سربازان عراقی	۲۲۱	۶۱/۶۲	
کارگران کیش	۱۰۰	۷۱/۷۴	بکستون
سربازان عراقی (حله)	۶۳	۷۲/۸۶	ورایس

عربستان

عرب	۲۹	۷۱/۴۸*	مشی
-----	----	--------	-----

* ایران بختیاری (۳) ۶۰/۰ هوسی = عجمی (۲) ۶۵/۵۲، هوسی - عجمی

(۹) ۶۷/۳ شانتر دزفولی (۹) ۸۶/۰۰ هوسی.

ماوراء اردن

شکلین	{	۶۵/۹۵	۱۱۶	باده نشینان اکیدت
		۶۶/۲۶	۱۷۵	باده نشینان موالی

فلسطین

هاکسای	۶۶/۴	۳۵	سامری
	۶۹/۸۷	۲۷	سامری

سوریه

سلتزر	۶۳/۲۶	۲۶۲	سوریه‌ای
شکلین	۶۳/۷۳	۲۷۰	باده نشینان رواله
شانقر	۷۲/۰۰	۴۲	انصاری (انطاکیه)

اناطولی

کروفوت	۶۱/۳۴	۱۵	بکتاش (آنکارا)		
واگنسیل	{	۶۱/۴۱	۳۹	ترک (ایالات شرقی)	
		۶۱/۸۱	۳۷	ترک (داردانل)	
		۶۱/۹۶	۵۸	ترک (بروسه)	
		۶۲/۳۹	۵۶	ترک (کستمونی)	
		۶۲/۴۰	۶۰	ترک (آنکارا)	
		۶۲/۴۲	۳۶۴	ترک (توتال)	
		۶۳/۰۳	۵۷	ترک (اسمیرنه)	
		۶۳/۳۶	۵۷	ترک (قونیه)	
		زوپانیچ	۶۶	۴۷	ترک (عثمانلی)
		هسلوکو	۶۹/۲۰	۲۰۰	ترک
مورانت					
پینارد	{	۶۹/۲	۳۰۰	ترک (عثمانلی)	
		۶۹/۷۴	۲۰۰	ترک	
		۶۷/۳۰	۲۲	آسوری	

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۸۴

قفقاز

ویسبرگ	۶۰/۰	۲۰	ارمنی
پانتیوخف	۶۰/۴	۱۱۰	ارمنی
سلتزر	۶۳/۸۰	۱۰۱	ارمنی
فنارکرت	۶۴/۱۶	۱۹	ارمنی
پیتارد	۶۶/۰	۱۲۵	ارمنی
بواز	۶۶/۰۴	۷۵	ارمنی
شاتر	۶۶/۰۴	۲۹۲	ارمنی
هردلیشکا	۶۷/۱۷*	۲۵	ارمنی
ژاواخف	۵۶/۶	۹۰۰	گرجی
ویسبرگ	{	۵۸/۶	یهودی (گرجستان) ۳۳
		۶۱/۴	یهودی ۲۰
الکیند	۶۲/۰	۰۰۰	یهودی روس
شاتر	{	۶۴/۵	۰۰۰
		۶۶/۰۴*	گرجی
		۶۶/۰۴	تاتار (پروان) ۱۷
دنیگر	{	۶۶/۵	۵۳۴
		۶۶/۵	اوست
شاتر	{	۶۶/۶۴	تاجیک (دره کورا) ۲۹
		۶۶/۶۷*	تاتار (آرال بیج) ۱۶
گیلچنکو	۶۶/۸	۰۰۰	اوست
شاتر	۶۷/۳۱*	۱۵	تاتار (آرخوری)
پیتارد	۶۷/۸	۱۵۲	لاز
شاتر	۷۰/۵۹	۱۱	لزگی

کردستان

اهریک	۵۹/۶۵*	۱۳	کرد (عراق)
ایوانوسکی	۶۲/۴	۳۰۰	کرد
پیتارد	۶۳/۹۴	۶۳	کرد

	۶۳/۲۹*	۲۰	کرد (میلانی)
	۶۶/۰۴*	۳۰	کرد (بلیکانی)
شاعر	۶۷/۳۱	۲۳	کرد (خارپوت)
	۷۳/۴۷*	۳۵	کرد (سوریه)
	۷۸/۰۰*	۲۲	کرد (عراق شمالی)

ترکستان

دنیگر	۶۶/۸	۲۷	گلچاس
ایوانف	۷۱/۸	۲۰	قرقیز
سیلاند	۷۴/۹	۴۰	قره قرقیز
جوپس	۷۸/۳	۰۰۰	طرفان

افغانستان

هادون	۸۰/۵	۰۰۰	هزاره
-------	------	-----	-------

بلوچستان

پینارد	۶۹/۴	۶۰	بلوچی
هادون	۷۰/۹	۰۰۰	براهوئی (ساراوان)

این جدول نشان می‌دهد که لرها و بختیاریهای ایران و گروههای عراق بعضی از گرجیها و آرامنه و یهودیهای قفقاز حتی اکثر بینی باریکی را در این ناحیه دارند. بکتاش و ترکهای اناطولی و اگنسیل و بادیه نشینان سوریه و رواله و آرامنه قفقاز و گروههای ایران در درجه بعد قرار میگیرند. در انتهای دیگر میزان مردم ترکستان و افغانستان و بلوچستان و عربستان جنوبی و انصاریها و کردهای شاتر از سوریه و شمال عراق قرار دارند که حداکثر تمایل به بینی پهنی بین آنها دیده میشود. گروههای دیگر در وسط واقع میشوند اعراب جنوب (۷۱/۴۸) بیشتر متمایل به بینی پهنی هستند ولی بادیه نشینان اکیدت (۶۵/۹۵) و موالی (۶۶/۲۶) و رواله (۶۳/۷۳) با اینکه با بادیه نشینان بائج (۵۸/۰۶) فرقی دارند نزدیک بگروههای ایران میباشند. در اینجا باید خاطر نشان ساخت که در اثر آوردن غلام و پرده افریقائی در ایام قدیم و جدید اثر نفوذ خون سیاه پوست در میان بادیه نشینان وجود دارد و این امر در اندازه های بینی خوب آشکار میشود.

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۸۵

ترکان اناطولی حدود قابل ملاحظه نشان می‌دهند (۶۱/۳۴ تا ۶۹/۷۴) اکثریت در حدود ۶۲/۴۲ هستند و عده زیادی نیز در حد بین (۶۷/۲ تا ۶۹/۷۴) قرار دارند. در قفقاز آرامنه بین ۶۰/۰ و ۶۷/۱۷ هستند و اکثریت آنها کمی از گروه‌های ایران زیادترند. در تمام این ناحیه کوهستانی در این اندازه اختلاف و تنوع زیاد است (۵۶/۶-۷۰/۵۹) که حاکی از وجود عناصر نژادی متعدد و مختلف است و این مطلب علاوه بر اساس شاخص بینی از مطالعه زبان و فرهنگ و مردم شناسی نیز مشهود میگردد.

در میان ساکنین کردستان نیز اختلاف قابل ملاحظه (۵۹/۶۸-۷۸/۰) وجود دارد ولی اکثر آنها اختلاف زیادی با گروه‌های ایران ندارند. شاخص بینی در ترکستان بین ۶۶/۸ و ۷۸/۳ می‌باشد ولی بعلمت کمی تعداد و پراکندگی گروه بحث بیشتر در باره آن میسر نیست. بنظر میرسد که شاخص بینی بلوچها از ساکنین فلات ایران زیادتر باشد. چنانکه از جدول صفحات قبل دیده می‌شود مردم هندوستان دارای بینی کوتاه‌تر و پهن‌تر از مردم ایران و عراق می‌باشند.

واضح است که در اینجا پخش جغرافیائی شاخص‌های بینی مورد بحث قرار نگرفته است. در بعضی از ممالک حد تنوع و اختلاف بقدری زیاد است که برای تعیین اختصاص نژادی مطالعه جداگانه هر گروه لازم است. میتوان گفت که تکنیک اندازه‌گیری بینی بخصوص طول بینی و اشکال تعیین و پیدا کردن بیخ بینی بیش از هر اندازه‌گیری دیگر مورد اشتباه واقع میشود. اختلافات در اندازه‌ها ممکن است مربوط با اختلاف در طرز عمل و مشاهده باشد و عالم مردم شناس در نتیجه‌گیری از اطلاعات موجود باید منتهای دقت را بخرج دهد.

اندازه‌ها و شاخص‌های بینی را مورد بررسی قرار دادیم و اینک باید شکل بینی را بصورت جدول نشان دهیم. چنانکه از جدول زیر مشاهده میشود شکل بینی در ایران تحت پنج طبقه بندی و در عراق تحت چهار طبقه بندی بررسی شد.

شکل بینی

موجدار	مقعر	راست	محدب	مقعر و محدب	
۳/۹۲	۰۰۰	۴۹/۰۲	۴۵/۱۰	۱/۹۶	لرها
۲/۱۷	۱۰/۸۷	۳۹/۱۳	۴۳/۴۸	۴/۳۵	یزدخواست
۲/۹۹	۴/۴۸	۳۴/۳۳	۵۲/۲۴	۵/۹۷	کناره
۱/۱۵	۱۴/۹۴	۳۲/۱۸	۴۷/۱۳	۴/۶۰	یهودی ها
۰۰۰	۱۱/۰۰	۵۷/۶۰	۲۰/۱۰	۱۱/۳۰	اعراب کیش
۰۰۰	۹/۹۰	۵۷/۰۰	۳۱/۰۰	۲/۱۰	سربازان عراقی
۰۰۰	۱۵/۷۹	۷۳/۷۰	۲/۶۳	۷/۸۹	بادیه نشینان بایبج

جدول بالا نشان میدهد که اکثر ایرانیها و عراقیها بینی راست یا محدب دارند و بیشتر بینی‌ها راست است. در میان چهار گروه ایران در حدود نیمی از افراد اندازه گیری شده بینی عقابی داشتند و این تعداد حاکی از آنستکه این خصوصیت در فلات ایران بوجود آمده است. این آمار و ارقام باضافه مطالعه عکسها سبب آن شده است که دکتر هوتن (b ۱۹۳۷ - ص ۲-۱۷۱) نظریه زیر را که از کتاب وی نقل شده است اظهار میدارد:

د مرکز پخش فعلی و شاید ناحیه تشخیص این بینی‌های محدب (با نوک فرو رفته و جدار محدب و پره منحنی) بطور قطع فلات ایران است. عملیات محلی اندازه گیری اخیر دکتر هنری فیلد در ایران و عراق که هنوز کاملاً منتشر نشده کاملاً آشکار میسازد که يك نوع نژادی اساسی در این ناحیه دارای خصوصیات سرخیلی دراز و صورت دراز و بینی برجسته عقابی گاهی راست ولی معمولاً میباشد. تحدب این بینی ظاهراً بوسیله اختلاط و ازدواج در نوعهای دیگر و مجاور تأثیر کرده است ولی تردیدی نیست که اصل آن از نژاد فلات ایران است عقیده من براینست که بینی باصطلاح نوع ارمنی که قاشقی شکل و نوک آن اغلب فرو رفته است از اختلاط این نوع ایرانی با نوع سر کوتاه بینی پهن بوجود آمده است. اگر این مطلب درست باشد بینی باصطلاح ارمنی بینی دورگ است. و همچنین احتمال میرود که بینی خیلی باریک عقابی که در میان

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۸۷

اعراب از نژاد مدیترانه دیده میشود و نیز بینی محدب یهودیها از این منبع آمده باشد. عادت معمولی نامیدن بینی یهودی بعنوان نوع ارمنی بر این اساس ناصحیح است.

این نوع بینی برجسته عقابی که احتمالاً از قلات ایران سرچشمه گرفته نه تنها بشکل مختلط و تحریف شده توسط مردمان مغرب و جنوب بلکه مردم شمال و مشرق اخذ و کسب شده است. در افغانستان و شمال هندوستان دیده میشود. بوسیله نژاد ترك در سمت شمال ایران میان نژاد منول و بالاخره در آمریکا پخش شده است. درباره ارنث شکل بینی بقدر کافی اطلاعات داریم که بطور نسبتاً یقین بگوئیم که بینی محدب بلند طبق تعریف مندل بر بینی پست مقعر نوک کوتاه که بچگانه تر است تفوق و برتری دارد. این مطلب در مطالعه اختلاط سیاه پوست و سفید پوست در آمریکا خوب مشهود است.

در میان باده نشینان شمال عربستان و صحرای سوریه شنکلین (۱۹۳۵- ص ۳۷۹) دید که مردم رواله دارای بینی بلند راست از نوع نژاد سامی میباشند. از ۱۰۵ فرد که شکل بینی آنها ثبت شد ۹۶ نفر (۹۱/۴ درصد) بینی راست و ۵ نفر (۴/۸ درصد) بینی محدب و ۴ نفر (۳/۸ درصد) بینی مقعر داشتند. در ۸۰ نفر (۷۶/۲ درصد) بینی فشرده و در ۲۳ نفر (۲۱/۹ درصد) متوسط و در ۲ نفر (۱/۹ درصد) باز بود. اندازه گیری بینی رواله مشهودات ما را تأیید میکند که بینی آنها دراز و باریک است.

قبل از آنکه از بحث در باره شاخص بینی بگذریم باید توجه خواننده را به کتاب پروفیسور آرثر تامسن و دکتر دادلی بکستون تحت عنوان «شاخص بینی بشر و رابطه آن با وضع آب و هوا، جلب نمائیم. در این کتاب (۱۹۲۳ ص ۱۱۵-۱۱۶) این دو نویسنده اینطور نتیجه میگیرند: «شواهد و مدارک ما را معتقد میسازد که بینی دارای شاخص بینی پهن با آب و هوای مرطوب و گرم و بینی دارای شاخص بینی باریک با آب و هوای خشک و سرد بستگی و ارتباط دارد و وضع بینی متوسط مربوط میشود با آب و هوای گرم و خشک و سرد مرطوب. رابطه متقابل مثبت بینی شاخص بینی و درجه حرارت در مورد مرد زنده وجود دارد و همچنین بین شاخص بینی و درجه رطوبت نسبی. برای آزمایش این نتایج فورمولهای مربوطه را محاسبه کرده ایم و از روی اطلاع درباره درجه حرارت و رطوبت شاخص بینی

محاسبه و با مشاهدات حقیقی مقایسه شود .

جدول زیر که در آن بکستون و تامسن آمار شاخص بینی را نسبت به درجه حرارت و رطوبت و آب و هوای گروههای مصر و قفقاز و عراق و ایران و هندوستان میدهند شباهت عجیبی بین شاخصهای بینی مشاهده شده و شاخصهای بسوسپله فورمول محاسبه شده نشان میدهد . ولی خواننده باید متوجه اختلاف قابل ملاحظه بین شاخصهای بینی مشاهده شده جداول بالا و آنهاست که توسط علمای دیگر مردم شناسی در این ناحیه ثبت شده باشد .

شاخص بینی و رابطه آن با آب و هوا

مردم	تعداد	شاخص مشاهده شده	شاخص محاسبه شده	درجه حرارت ذراتها	درصد رطوبت	آب و هوا
مصریهای ماسر	۱۳۷	۵۰/۶	۵۰/۵	۷۸/۶	۴۴	گرم - خشک
ارمنه	۱۰۵	۵۹/۵(۴)	۶۰/۸	۶۰/۰	۶۷	سرد - مرطوب
ایرانیها و گرجیهای تنیس	۶۷	۶۷/۵	۶۸/۴	۵۵/۰	۶۷	سرد - مرطوب
پنجابی (ترك و ایرانی)	۱۴۰	۶۸/۸	۷۷/۶	۷۶/۴	۶۳	گرم و مرطوب
ایرانیها	۷۰/۰	۷۰/۰	۷۰/۲	۵۶/۴	۷۲	سرد و مرطوب
پنجابیها (هندو آریایی)	۳۱۲	۷۱/۴	۷۲/۶	۷۶/۴	۶۳	گرم و مرطوب
راجهوتها	۴۲۰	۷۴/۴	۷۲/۷	۷۹/۳	۵۵	گرم و خشک
یهودیه (بنگال)	۴۷	۷۵/۰	۷۴/۹	۷۲/۶	۵۹	گرم و خشک
ایالات متحده هند (آریایی و درادمی)	زیاد	۸۰/۸	۷۹/۶	۷۷/۲	۶۹	

اندازه‌ها و شاخصهای گوش

گفته شده است که طول و عرض و شاخص گوش ظاهراً اهمیت نژادی ندارند ولی این مطلب ممکن است تا حدی بعین فقدان اطلاعات و آمار تطبیقی باشد .

اندازه‌ها و شاخصهای گوش

ایران

مردم	تعداد	عرض گوش	طول گوش	شاخص گوش	مؤلف
لر (پشت کوه)	۵۲	۳۲/۶۱	۵۷/۱۸	۵۶/۸۲	
یزدخواست	۴۶	۳۵/۶۱	۵۸/۷۰	۶۱/۹۸	فلید
یهودیه‌های اصفهان	۸۶-۷	۳۵/۷۹	۵۸/۹۸	۶۱/۱۴	
کناره	۷۳	۳۶/۳۳	۵۹/۵۴	۶۱/۹۰	

عراق

فیلد	{	۶۰/۹۴	۵۹/۸۲	۳۶/۰۶	۲۲۱-۲	سربازان عراقی
		۵۷/۰۶	۶۲/۲۶	۳۵/۳۱	۳۵۹	اعراب کیش
		۵۹/۰۶	۶۲/۴۲	۳۶/۴۱	۳۵	بادیه نشینان بایج

ماوراء اردن

شکلین	{	۵۲/۷۸	۶۲/۱۰	۳۲/۷۴	۱۱۲	بادیه نشینان اکیدت
		۵۱/۷۱	۶۲/۵۶	۳۲/۲۶	۱۶۸	بادیه نشینان موالی

سوریه

شکلین	۵۴/۹۷	۶۰/۴۸	۳۳/۱۲	۲۷۰	بادیه نشینان رواله
-------	-------	-------	-------	-----	--------------------

اندازه گوش گروههای ایران کوتاهتر از گروههای عراق است . بادیه- نشینان بایج گوششان از همه درازتر است . از لحاظ طول گوش بادیه نشینان اکیدت و موالی خیلی شبیه بادیه نشینان بایج هستند ولی گوش بادیه نشینان رواله کمی کوتاهتر است .

حداکثر عرض گوش خارجی ارتباط نزدیک با طول گوش دارد و هر دو اندازه با بالا رفتن سن زیادتر میشوند لرها و بادیه نشینان موالی و اکیدت و رواله باریکترین گوش (۳۲/۲۶ - ۳۳/۱۲) و بادیه نشینان بایج پهنترین گوش (۳۶/۵۱) را دارند . میان یهودیهای اصفهان و ده نشینان یزد خواست و کناره و اعراب کیش و سربازان عراقی خیلی اختلاف نیست (۳۵/۳۱ - ۳۶/۳۳) .

در جدول بالا دیده میشود که سه گروه بادیه نشینان ماوراء اردن و سوریه پائین ترین شاخص گوش (۵۱/۷۱ تا ۵۴/۹۷) را دارند و این مطلب از جهت آنکه آنان درازترین و باریکترین گوش را دارند محل تعجب نیست . بر عکس بادیه نشینان بایج (۵۹/۰۶) با آنها خیلی فرق دارند زیرا عرض گوش آنها زیادتر است . بین یهودیهای اصفهان و ده نشینان یزد خواست و کناره شباهت زیاد از این حیث وجود دارد (۶۱/۱۴ - ۶۱/۹۸) . شاخص گوش لرها پائین تر است زیرا گوش آنها نسبتاً از سایر گروههای ایران باریکتر است .

موقعیت نژادی ساکنین معاصر ایران

در این آخرین قسمت سعی میشود موقعیت نژادی ساکنین ایران نشان

داده شود. از آنجائیکه مطالب و اطلاعات مردم‌شناسی و اندازه‌گیری از مردم زنده و از اسکت مرده بسیار کمیاب است این بحث شاید دشوار بنظر رسد و در باره آن باید با احتیاط قدم برداشت. ولی خلاصه مختصر ممکن است برای بحث منصلتر وقتی مطالب جدید بدست آمد مفید واقع شود.

موقعیت جغرافیائی ایران

نقشه دنیا بر اساس طرح مرکاتور موقعیت ایران را تقریباً بمسافت مساوی بین منچوکو و استرالیا و جنوب افریقا و جزائر بریتانیا قرار میدهد. مطالعات کوه‌شناسی قاره آسیا نشان میدهد که ایران در خط طبیعی مهاجرت بین آسیای مرکزی و افریقا و بین آسیای مرکزی و اروپا قرار دارد.

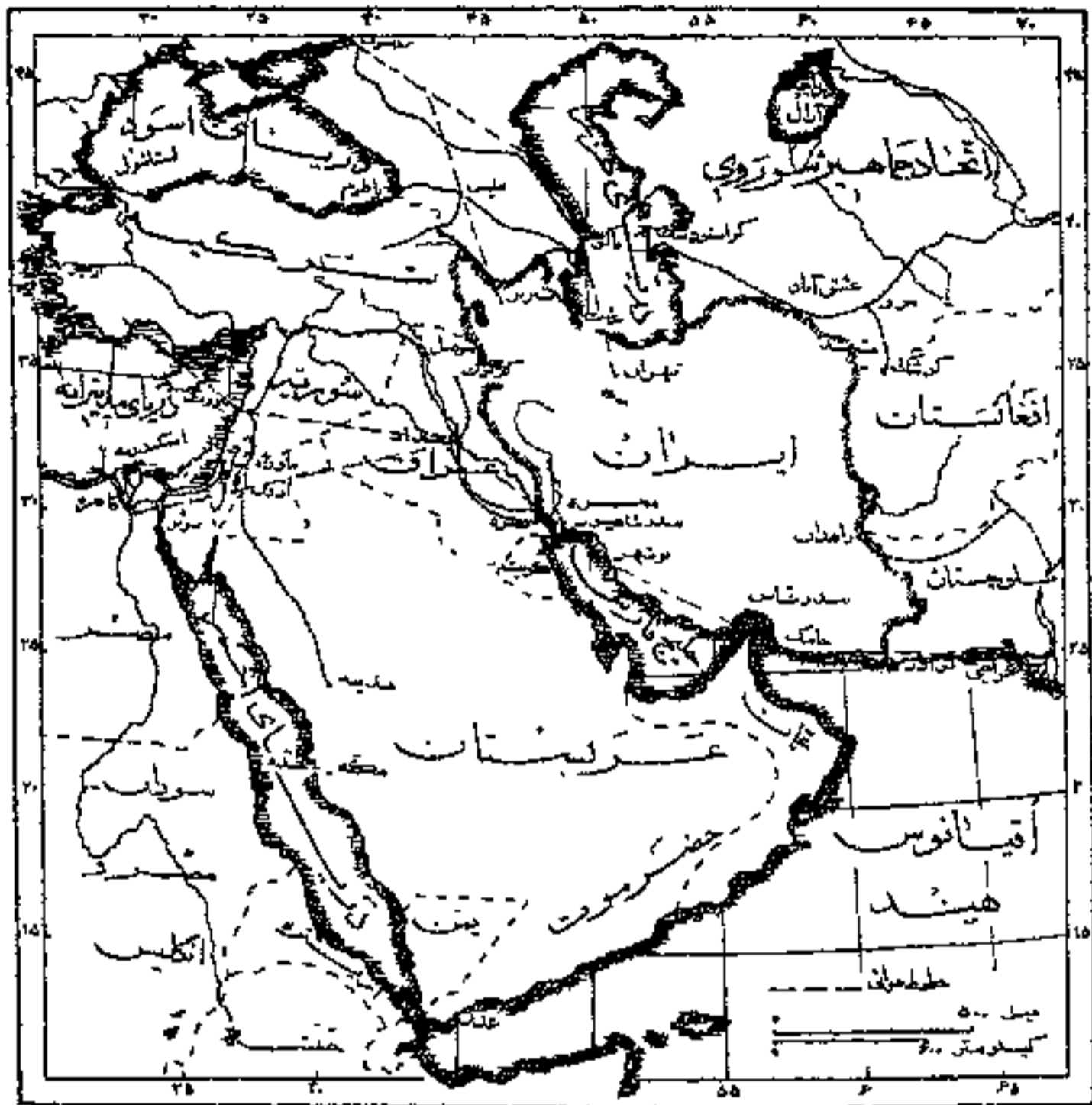
شاهراههای مهاجرت = نظری به وضع جغرافیائی ایران بیاندازیم.

جنوب غربی آسیا که شامل ایران و عراق و ماوراء قفقاز و اناطولی و سوریه و فلسطین و ماوراء اردن و شبه جزیره عربستان میباشد دور تا دور آنرا آب فرا گرفته بجز مرز شرقی ایران و ماوراء قفقاز که رشته جبال قفقاز در آن قسمت مانع جغرافیائی تشکیل میدهد. بنا بر این تنها راه بسمت مغرب از مرکز آسیا به جنوب غربی آسیا از ایران میگردد.

موقعیت جبال هند و کش در افغانستان و سلسله جبال بلوچستان که از سمت جنوب تا ساحل مکران ادامه دارد این راه را مشخص تر میسازد. در داخله شرقی ایران رو بمغرب یک سلسله موانع طبیعی دیگر در مقابل مهاجرت وجود دارد که عبارت باشند از سلسله جبال البرز و دشت کویر و صحرای لوت. بدین ترتیب مهاجرت مفصل در ازمنه اخیر از سمت مشرق فقط در امتداد ساحل بین سلسله جبال البرز و دریای خزر و از راههای بین این کوهستانها و یا از طریق مرزهای بین ایران و افغانستان و ایران و بلوچستان تا حوالی بمپور امکان پذیر بود. نقشه ایران در اول کتاب بخوبی نشان میدهد که دره‌ها در جهت شمال غربی قرار دارد بطوریکه مهاجرین در رسیدن به شمال غربی ایران با مشکلات جغرافیائی مواجه میشدند.

سهوات نسبی مسافرت بخصوص برای مهاجرت به و از هندوستان وجود داشت ولی دره سند تا حدی بوسیله سلسله جبال جنوب بلوچستان از ایران جدا شده است. در حالیکه کوهستان براهوئی و سلسله جبال مکران مرکزی و سلسله جبال ساحل مکران ایجاد موانع و مشکلات میکند مساحت ۴۵۰ میل بین حیدرآباد سند و گوادرمایع از حرکت اقوام اولیه نمیشد.

شکل ۱۹ - موقعیت جغرافیائی ایران

تردیدی نیست که این خصوصیات مهم جغرافیائی نقش عمده در مهاجرت اقوام و ملل بسوی مغرب یعنی ایران بازی کرده است. بعقیده نویسندگان علاوه بر موانع طبیعی کوهستانهای صعب العبور و صحراهای بی آب سواحل دریای خزر از زمان عصر حجر منطقه تب خیز بوده و مسافرت از طریق شمال البرز را مشکل میساخته است. در نتیجه راه اولی که در بالا ذکر شد شاید در طی اعمار کم‌اهمیتترین راهها بوده است.

گردنه‌های سلیمانیه و رواندیز و عقرا حرکت و مسافرت بین فلات ایران و دشت عراق را ممکن میساخته است.

آب و هوا = از آنجائیکه آب و هوای فعلی ایران (رجوع شود به شکل ۱ نقشه بارندگی) بطور تفصیل در اول کتاب مورد بحث قسراً گرفته احتیاجی

به تکرار نیست بجز آنکه توجه خواننده به بخش جنگلها و مراتع و صحراها جلب شود (شکل ۲). آب و هوای ایران بطور قابل ملاحظه با آب و هوای عراق در سمت مغرب و دره سند در سمت مشرق فرق دارد . ضمناً ذکر این نکته شایان توجه است که الزورت هاثینکتون (Ellsworth Huntington ۱۹۳۸ - ص ۴۳۳ - ۴۳۵) در جستجوی برای آن قسمت از دنیای قدیم که در ازمه ما قبل تاریخ آب و هوای آن بازندگی بشری و حاصلخیزی و امید بقاء متناسب باشد باین نتیجه رسید که جنوب ایران تنها منطقه‌ای بوده که شرایط لازم را داشته است . از این بحث و عوامل دیگر هاثینکتون پیش بینی میکند و معتقد است که ممکن است ایران محل اصلی نشو و نمای بشر اولیه باشد .

آب و هوای ایران در عهد باستان نا معلوم است ولی احتمال دارد که خشکی بخصوص در بعضی نقاط که اکنون قابل سکونت نیست آغاز شده بود . تنها مشاهده نویسنده در این مورد در سواحل دریاچه مهارلو بود که اکنون باطلاق نمک‌زاری است و در زمان قدیم مردم عصر حجر در آنجا زندگی میکردند . آقای برون زمین شناس شرکت نفت ایران و انگلیس در شیراز به نویسنده گفت که در سواحل شرقی دریاچه مهارلو نزدیک دریاچه نیریز و در ناحیه کوهگلو شواهد و علائم خشکی سازی مشاهده کرده است بنظر میرسد که در لبه های دشت کویر علائم و شواهد حاصلخیزی در ازمه قدیم بدست آید .

در سمت مغرب در صحرای سوریه و شمال عربستان نویسنده شواهد حاصلخیزی در زمان قدیم مشاهده کرده است . تمام منطقه جنوب غربی آسیا در زمانی که بطور تقریب میتوان آنرا بین ۶۵۰۰ تا ۷۰۰۰ سال قبل قرار داد تحت تأثیر انقلابات جوی و آب و هوایی قرار گرفته است .

گریفیث تیلور (Griffith Taylor ۱۹۳۶ ص ۸۱ و ۱۳۹ - ۱۴۱) معتقد است که در اثر تقلیل بارندگی سطح دریای خزر بین ۴۳۸ قبل از میلاد و سال ۲۰۰ میلادی در حدود ۱۵۰ پا پائین رفته است .

بعلاوه پیدایش دو سطح طوفان که توسط هیئت اعزامی موزه فیلد و دانشگاه اکسفورد کشف شد ، حاکی از تغییرات مهم محلی در آب و هوا و میزان بارندگی و برف در کوههای اناطولی در شمال عراق میباشد .

بطور کلی همه شواهد و مدارک دال بر آنستکه در زمان قدیم منطقه جنوب غربی آسیا بسیار حاصلخیز بود و در نتیجه انقلابات و تغییرات زمین‌شناسی و آب و هوا به ناحیه خشک و صحرای بی‌آب و علف تبدیل شده است . نقش صحرا در محدود کردن نواحی قابل مهاجرت و موقعیت اقتصادی آنها در طبیعت هنوز

مردم‌شناسی جسمانی ایران - ۶۹۳

بطور دقیق مورد مطالعه و بررسی قرار نگرفته است ولی نقشه آب و هوای دنیا يك رشته ممتد صحرا را از حد غربی صحرای افریقا از راه ربع الخالی عربستان و دشت کویر و دشت لوت در ایران و صحرای بلوچستان و قره‌قوم و قزل‌قوم در ترکستان شوروی و تکلهمکان و صحرای گوبی در آسیای مرکزی که شامل مسافتی در حدود ۹۰۰۰ میل می‌شود آشکار می‌سازد. این مناطق بیشتر خشک و غیر قابل سکونت بوده است. در واقع تحقیقات باستان‌شناسی خلاف آنرا ثابت می‌کند و علائم و آثار زندگی انسانی در این نواحی بی‌آب و خشک و غیر قابل سکونت پیدا شده است. همه شواهد و مدارک حاکی از حاصلخیزی این نواحی در ازمینه قدیم می‌باشد و چون انقلابات جوی و تغییرات آب و هوا را می‌توان ثابت کرد احتمال قوی می‌رود که وضع این نواحی کاملاً عوض شده و آنکه غیر قابل سکونت فعلی زمانی محل زندگی اجداد ما بوده که بعلمت تغییرات آب و هوا مجبور به ترك آن شده بودند. این مسئله محتاج مطالعه و تحقیق بیشتر است ولی نتیجه مطالعات دکتر سون‌هدین و سراورل ستاین و دانشمندان دیگر اطلاعات جالب توجهی درباره آسیای مرکزی در اختیار ما قرار می‌دهد.

گل و گیاه = گل و گیاه ایران در فصل دوم (ص ۱۷-۲۵) مورد بحث قرار گرفته است. در کوهپایه‌های شمالی سلسله جبال البرز از ارتفاع ۳۰۰۰ پا تا ساحل خزر گل و گیاه از نوع مدیترانه است ولی در ارتفاعات زیادتر تا قله دعاوند که ۱۸۶۰۰ پا ارتفاع دارد گل و گیاه منطقه شمالی دیده می‌شود. قسمت صحرای فلات بتدریج گل و گیاه را تنبیر داده و از نوع صحرا می‌سازد که از سمت مشرق تا دره سند ممتد است. بدین ترتیب در قسمت گل و گیاه در ایران تنوع زیادی مشاهده می‌شود و علائم تنوع گیاههای کاشته شده نشان می‌دهد که منطقه جنوب غربی آسیا یکی از پنج مرکز عمده کشاورزی دنیا بشمار می‌آید.

در ۱۹۲۴ موسسه گیاه‌شناسی عملی لنینگراد هیئتی تحت ریاست واویلو N.I. Vavilov و عضویت بوکینیچ Bukinich و لبدوو Lebedev بافغانستان فرستاد. گزارش این هیئت که مکمل کار اچیسون Aitchison است بطور کلی مربوط بوضع کشاورزی است ولی مطالبی درباره خصوصیات جسمانی مردم نیز در آن یافت میشود.

در مورد خصوصیات کلی گیاههای کاشته شده افغانستان و رابطه آنها با کشورهای مجاور واویلو و بوکینیچ مطلب خلاصه‌زیرا را اظهار میدارند: و چنانکه از تحقیق درباره تنوع و اختلاف گیاههای کاشته شده برمی‌آید افغانستان و کشورهای مجاور آن بخصوص منطقه شمال غربی هندوستان یکی از مهمترین مراکز کشاورزی

اولیه دنیا بشمار می‌آید و از آنجا است که تنوع يك سلسله عمده گیاهان ریشه گرفته است. این مسئله بوسیله مطالعه در تنوع يك سلسله گیاهها و محصولات و انطباق ناحیه تنوع بسیاری از محصولات عمده اروپا ثابت شده است.

واویلو (Vovilov) (۱۹۳۲b-ص ۳۳۱-۳۳۲) می‌نویسد: «پنج مرکز عمده مهم‌ترین محصولات تعیین گردیده است. یکی از این مراکز منطقه جنوب غربی آسیا است. مطالعه دقیق گیاههای کاشته شده افغانستان که توسط پرفسور واویلو و همکارانش بعمل آمده محل دقیق هر يك از این محصولات را معین مینماید. حتی در خود افغانستان میتوان گفت که گوشه جنوب شرقی از نظر اهمیت یکی از مخازن Genes است. مطالعه تطبیقی گیاههای کاشته شده پنجاب و کشمیر و همه هندوستان نشان میدهد که گوشه بین هندو کش و هیمالیایا را باید از بین همه نواحی جنوب غربی آسیا مشخص دانست.

از طرف دیگر مریل (Merrill) (۱۹۳۶ - ص ۴۳۰-۴۳۹) در باره تمدن و گیاه اطلاعات زیر را میدهد: «چنانکه كوك گفته است مورخین و دیگران (از جمله مردم‌شناسان و نژادشناسان و نویسندگان مشابه آنها) که اطلاعی از زیست‌شناسی ندارند اغلب بعضی از عوامل عمده کشف محل مراکز اولیه تمدن و فرهنگ را در نظر نمیگیرند. كوك این مطلب را که بر همه زیست‌شناسان آشکار است تأکید میکند که ناحیه مدیترانه محل و مرکز نمو بومی کشاورزی نبوده است زیرا مهمترین محصولاتیکه زندگی و فرهنگ مردم مدیترانه بر آن قرار داشت برای آن محل بیگانه بود و در ازمنه ماقبل تاریخ و حتی ازمنه تاریخ از نواحی دیگر آورده شده بود.

و بدین طریق برای رد ادعای کسانی که معتقدند کشاورزی و تمدن در دره نیل آغاز گردید باید خاطر نشان ساخت که حتی يك محصول و گیاه کاشته شده توسط مصریان قدیم بومی آن ناحیه نبوده است و همین مطلب در باره مراکز دیگر تمدن در جنوب غربی آسیا یعنی دره بین‌النهرین نیز صادق است. قبل از آنکه بتواند اطلاعات و معلومات کشاورزی خود را بوضع و شرایط مختلف دره‌های بزرگ فرات و دجله و نیل منطبق نماید کشاورزی در خارج این دو منطقه در نقطه‌ای در جنوب غربی آسیا مینماید نمود کرده و بصورت هنری درآمده باشد.

مطالب و بیانات متناقض بالا عالم مردم شناس را در حال تردید و نامعینی قرار میدهد ولی عقیده شخمس نویسنده متمایل به نظر واویلو است در تاپستان

مردم‌شناسی جسمانی ایران - ۶۹۵

۱۹۳۴ در لنین گراد این مطلب را شخصاً با وی بحث کرد . بعلاوه در میان مجموعه‌های مؤسسه گیاه‌شناسی انواع جدید و انواع فرعی بسیاری از غلات از افغانستان و ترکستان و ایران و کردستان و قفقاز موجود است که میرساند که این قسمت آسیا یکی از مراکز نمو کشاورزی بود و علت آن وجود انواع متعدد نباتات و بخصوص غلات در آن میباشد .

حیوانات = حیوانات ایران شامل تعداد قابل ملاحظه‌ای از انواع مختلف میباشد که بعضی از آنها رابطه با حیوانات آسیا و افریقا و اروپا دارند . در فصل دوم بررسی مختصری درباره حیوانات ایران بعمل آمد و میتوان گفت که ایران بهیچوجه از منطقه مستد و پیوسته بهم جدا نبوده است .

مطالعه و تحقیق درباره وضع آب‌وهوای قدیم و جدید و طرز پخش و قرار گرفتن جنگلها و مراتع و اراضی کشت و صحرا و تعداد و پخش انواع مختلف گل و گیاه و حیوانات اهلی و نمو انواع مردم و مراکز تمدن و ارتباطات متقابل این عوامل با یکدیگر بسیاری از مطالب و گوشه‌های تاریک مردم‌شناسی را روشن و رابطه مطالب موجود را باهم آشکار خواهد کرد .

ساکنین ایران

اکنون میپردازیم به شواهد زندگی و اشغال بشری ایران از دوره عصر حجر تا زمان حاضر .

عصر حجر = بررسی دوره ماقبل تاریخ ایران تاکنون بطور کامل صورت نگرفته است . شواهد منفی از نواحی بزرگ مملکت شاید گمراه کننده باشد زیرا نقشه‌های مناطق عصر حجر برای قسمت عده از ایران هنوز پرنشده و سفید باقی مانده است . من همیشه حس کرده‌ام که در اظهار عقیده کلی از روی نقشه باید در نظر داشت که آیا مناطق ثبت نشده روی نقشه بعلمت عدم حفاری یا اکتشافات بوده یا اینکه مطالعات و حفاری صورت گرفته و نتیجه مطلوب بدست نیامده است . مطلب اخیر درباره ایران جایز نیست و از شواهد ظاهری که من در ۱۹۳۴ بدست آوردم پیش بینی میکنیم که مناطق عصر حجر و حتی مهمتر از آن بقایای اسکت و استخوان بندی شکارچیان عصر حجر قدیم کشف خواهد شد . اکنون برگردیم به شواهد و مدارک قلیل موجود در سواحل غربی دریاچه مهارلو در جنوب شرقی شیراز . نویسنده در دامنه سنگی دوپناهگاه سنگی ابزار سنگی از

نوع ابزار عصر حجر پیدا کرد . در ماه مارس ۱۹۳۷ دکتر دروسی گارود Dr. Dorothy A.E. Garrod از دانشگاه کمبریج که چند نمونه را در مجموعه موزه فیلد بررسی کرد اظهار عقیده نمود که این ابزار از لحاظ فرهنگی شباهت دارد به نوع ابزاری که وی چندین سال قبل در غارهای کردستان عراق پیدا کرده بود . علاوه بر این شاهد مختصر درباره وجود بشر قبل از دوره حجر قدیم در ایران آقای برون عضو شرکت نفت انگلیس و ایران در ارتفاع ۸ هزار پا از سطح دریاچه نیریز دو قطعه یا ورقه سنگ از نوع متعلق به دوره عصر حجر که بنام موستیر Movstier نامیده میشود پیدا کرده است . این دو قطعه توسط آبه برویل Abbè Breuil آزمایش شد و طبقه بندی آنرا تأیید کرد . این اکتشافات مهم در جای دیگر (ص ۵۵۲ - ۵۵۳) مفصلاً مورد بحث قرار گرفته است . نظر باینکه اکتشافات اخیر متعدد در فلسطین و سوریه و در نزدیکی آنکارا و توسط هیئت اکتشافی موزه فیلد در صحرای شمال عربستان در سالهای ۱۹۲۷ و ۱۹۲۸ و ۱۹۳۴ در ماوراء اردن و در سوریه و در عراق در شمال کرکوک بعمل آمده وجود يك سلسله محلّهای عصر حجر از سواحل شرقی مدیترانه تا جبال زاگرس کردستان عراق ثابت شده است . شواهد جدید ایران منطقه جنوب غربی ایران را با مدیترانه مرتبط میسازد . در عصر حجر قسمت جنوبی بین النهرین یعنی عراق زیر آب بود بطوریکه خط مهاجرت بسمت مشرق یا مغرب میبایست از جنوب سلیمانیه میگذشته و در این محل است که نویسنده و دروسی گارود مستقلاً و جداگانه ابزار سنگی آن دوره را کشف کردیم (گارود ۱۹۳۷ - ص ۳۳ - ۴۰ - فیلد b ۱۹۳۵ ص ۴۶۲) .

کشف بشر ایرانی Homo Iranicus و رابطه جسمانی او با بشر نئاندرتال نمای (Neanderthaloids) اتلیت در فلسطین در سمت مغرب و بشر هندی Homo Indicus در سمت مشرق بسیاری از مسائل مربوط به پخش بشر از منه قدیم و بخصوص رابطه ساکنین اولیه خاورمیانه را با ساکنین اروپا حل خواهد کرد . شواهد باستانشناسی اخیر حاکی از آنستکه چنین رابطه وجود داشته و جنوب غربی آسیا ممکن است آن قسمت از سطح زمین باشد که در آن نوع بشر نشو و نما کرده است (الیوت اسمیث ص ۵۰ و فیلد ۱۹۳۴) . بنابراین در قسمت تحقیقات آینده ایران مفتاح مطالعات بشمار میآید نه تنها برای حلقه رابط بین

مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۹۷

مدیترانه و هند بلکه در جهت شمال شرقی با آسیای مرکزی و شمال غربی با قفقاز و اناطولی .

يك بار دیگر باید توجه خواننده را به موقعیت مرکزی جغرافیائی ایران نسبت به سرزمین دنیای قدیم جلب کرد . قدیمترین بقایای انسانی و کهنه ترین اسباب و ابزار نشانه بزرگترین انشعاب و گسترش ممکنه از ایران که مرکز فرضی ما است میباشد . وقتی از روی نقشه به پراکندگی و گسترش *Pithecanthropus* و *Sinanthropus* در سمت شرقی آسیا و بشر رودزی *Homo Rhodesiensis* یا اجداد او در افریقای جنوبی و بشر سوانسکمب *Swanscombe* و ابزار سنگ چخماق او و همچنین مصنوعات بشری لبه رودخانه تیمز در انگلستان نگاه کنیم می بینیم که شواهد بشر اولیه در يك قسمت مرکزی قاره بزرگ پیدا نشده بلکه در کناره ها و حاشیه های آن یعنی در چین و افریقای جنوبی و انگلیس کشف شده است . (فیلد - ۱۹۲۴) .

من توجه خواننده را به موقعیت مرکزی ایران نسبت به این سه منطقه اجدادی بشر جلب کرده ام ولی شاید مهمتر آن باشد که پخش محل های زندگی عصر حجر اطراف ایران را نشان دهیم . ما شواهد فرهنگی بشر را در مراحل مختلف تمدن عصر حجر ولی البته نه معاصر یکدیگر در نقاط زیر در دست داریم :

محل های بسیاری در هندوستان بسمت جنوب شرقی آسیا در داخل هند و چین ؛ از مرکز آسیا به ورخولسنک یا گورا نزدیک ایر کوتسک و نقاط دیگر سیبری به شمال شرقی با محل های دویس خورلی ، چپاتوری ، گوارد - ژیلان خنده ، هوله رودلف و یرشو و مناطق دیگر در ناحیه قفقاز ؛ غارها و محل های روی زمین نزدیک سلیمانیه و کرکوک و رواندیز و عقرا ؛ رشته محل های روی زمین از رطبه به مدیترانه ؛ حفریات در تپه کنار دریاچه گالیلی نزدیک اتلیت در فلسطین ؛ و در سوریه و ماوراء اردن (گارود ۱۹۳۷ - ص ۳۳ - ۴۰) . در يك مراسله خصوصی پرفسور جان - مایرز از دانشگاه اکسفورد بنویسنده اطلاع داد که در تفحصات سال ۱۹۳۸ در نزدیکی انکارا پنج ابزار و آلات از نوع عصر حجر بدست آمده که هنوز مطالب مربوطه بآن منتشر نشده است .

علاوه بر شواهد حاصله از نزدیکی دویس چاه مهارلو و نیریر این مطلب که حفریات و مطالعات در هندوستان تا مدیترانه وجود بشر عصر حجر را در دو انتهای ایران ثابت میکند دال بر آنستکه بشر عصر حجر و فرهنگ آن در ایران

نیز پیدا خواهد شد .

عصر حجر جدید = میتوان با کمال اطمینان تصور کرد که مردمان عصر حجر جدید کم و بیش همان خط مهاجرت پیشینیان خود را تعقیب کردند بخصوص در داخله يك مملکت که موانع طبیعی آن ناچار از قبول راههای مورد استفاده میساخت. پنا برای این تحقیقات آینده باید در نقاط زیر صورت گیرد در امتداد مرز شرقی در غارها و پناهگاههای سنگی از لرستان و تا کردستان و محللهای مناسب در سلسله جبال البرز در زیرترین سطوح حفاری يك مرحله فرهنگ که تصور می رود متعلق بعصر حجر جدید باشد پیدا شده و شواهد و علائم به یافتن يك رشته محللهای متعلق به عصر حجر جدید در سراسر ایران امید بخش است .

عصر مس = سر اورل استاین Sir Aurel Stein (۱۹۳۷۸) اخیراً بررسی مقدماتی باستانشناسی مرزهای ایران و هندوستان را تمام کرده و در این تحقیقات آثار زیادی از دوره مس و دوره های بعد پیدا شده است . وی حلقه ها و رابطه بین تمدن اولیه دره سند و بین النهرین را بوسیله بررسی و بازدید نواحی بین این نقطه کشف نموده است .

طبق نظر فرانکورت هر کجا که در جنوب غربی آسیا حفاریات عمده صورت گرفته سطوح زیرین نه تنها شامل فلز است بلکه اصالت شکلها و این ابزار و آلات اولیه مس ثابت میکنند که ما حق داریم بطور قطع از دوره مس صحبت کنیم . دوره تاریخی اولیه = حفاریات در نقاط مختلف بخصوص در شوش و دامغان و ری و تخت جمشید و ژیان و شاه تپه و تورنگ تپه و حنائی تپه ترتیب طبقه یابی کلی تمدن و فرهنگها را آشکار ساخته و در بعضی موارد بقایای اسکلت انسانی برای مطالعات مردم شناسی و اندازه گیری بدست آمده است . نکته مهمی که در این جا باید بآن توجه داشت اینست که در دوره های اولیه تاریخ بنظر میرسد بین بین النهرین در مغرب و دره سند در مشرق ارتباط مستقیم فرهنگی وجود داشته است . و همچنین تبادل فرهنگ با ناطولی و ماوراء قفقاز و ترکستان بعمل آمده است . وقتی انتشارات نهائی مربوط به شهرهای قدیمی تپه گواره - تل بیله - خرس آباد - تل اتمر - خفاجه - سلوسی - کیش - اور - العبیه - تلو - اوروک و ورقه در بین النهرین و مهنجودارو - هاراپا - نال - بیانا - تاکسیلا - نالاندا - امری - روپار و سیالکوت در هندوستان آماده و آشکار شد خواهیم توانست رابطه بین ساکنین قدیم این نواحی و درجه تبادل تمدن و فرهنگ و نفوذ آنها را بریکدیگر پیدا کنیم .

برای تکمیل این تصویر اطلاعات اضافی از نقاط زیر ضرورت دارد :

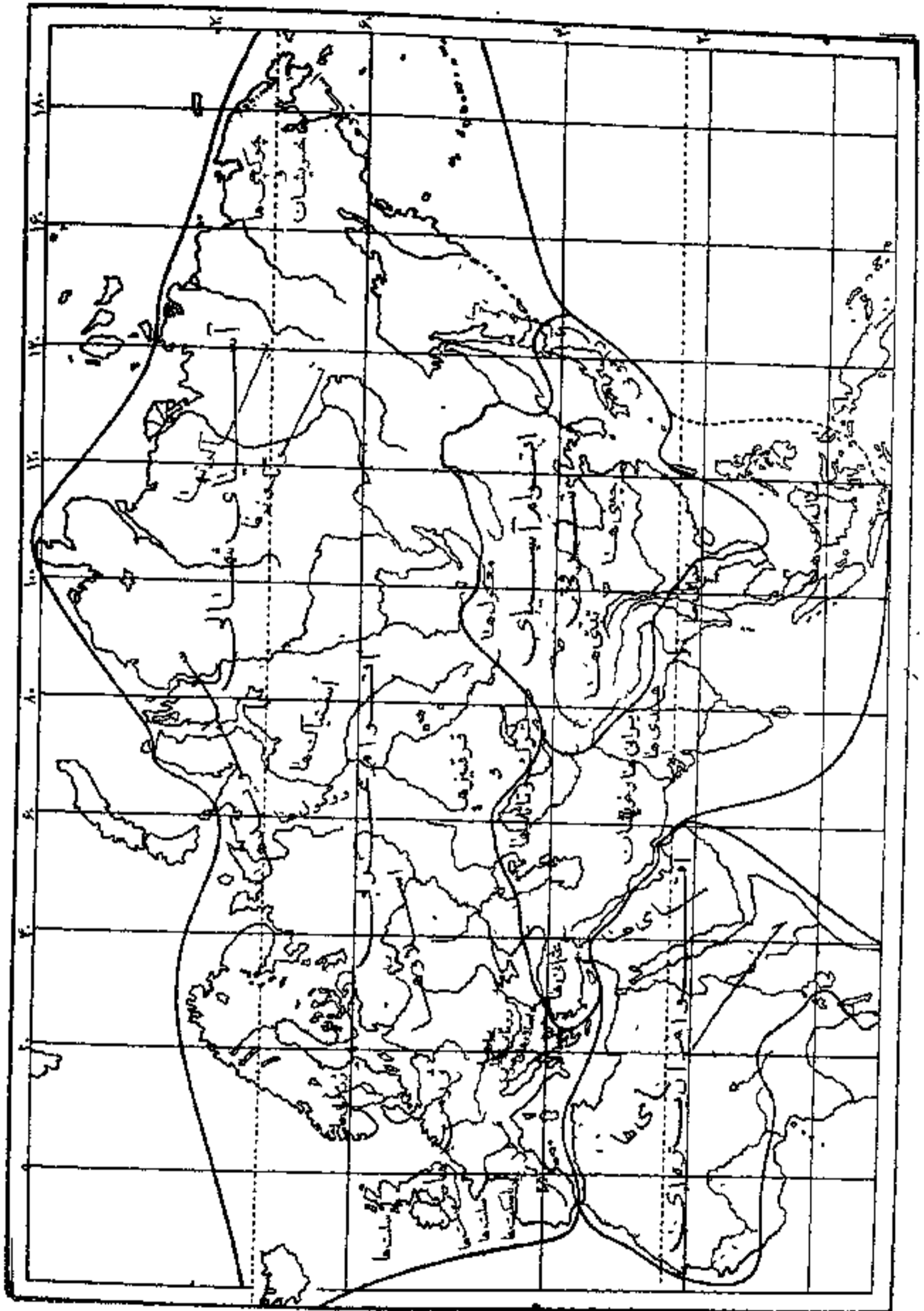
مردم شناسی جسمانی ایران - ۶۹۹

اناطولی - ارمنستان - آذربایجان شوروی - لنگوران - ترکستان - ناحیه - پامیر - القایی - افغانستان - و بلوچستان .

دوره تاریخی پسین = امواج مهاجرت و تهاجمات متعدد تاحدی در فصل ۲ و ۳ این کتاب مورد بحث قرار گرفته است . اگر چه در ظاهر محتمل بنظر میرسد که این تهاجمها و مهاجرتها در جمعیت عصر جدید تأثیر کرده باشد نتیجه مطالعات در دره نیل و عراق نشان میدهد که در طی شش هزار سال گذشته که دوره تاریخی است عناصر اصلی جمعیت بصورت اصلی باقیمانده و تغییر در آن خیلی مختصر بوده است . انتظار میرود که این مطلب درباره ایران نیز صادق باشد . همینکه در نتیجه بررسی دقیق و اندازه گیری صحیح نوعهای اصلی کاملاً مشخص شد تعیین رابطه آنها یا عناصر نژادی مختلف نه تنها در داخله مرزهای ایران بلکه ارتباط خارجی آنها با مردم عراق و اناطولی و قفقاز و ترکستان و افغانستان و بلوچستان ممکن و میسر خواهد گردید .

مردم عصر حاضر = در صفحات گذشته شواهد وجود بشر در مراحل تمدن عصر حجر قدیم و جدید مورد بحث قرار گرفت . اکنون باید بطور خلاصه موقعیت نژادی مردم فعلی ایران را نسبت ب مردم آسیا و افریقا و اروپا مطالعه کنیم . قبل از ادامه این مبحث باید نقشه راتزل (شکل ۲۰) را که موقعیت نژادی مردم جنوب غربی آسیا را نشان میدهد بدقت بررسی کنیم .

در مورد عراق کیث (ص ۱۹۰) شرح زیر را میدهد: «در سمت شمال در مناطق کوهستانی موطن ایرانیان و مردم مشابه قرار دارد . در گروه ایران میتوان مردم آسیای صغیر را بشمار آورد (را نزل آنها را عثمانی خوانده است) . کلیه عربستان از دریای احمر تا خلیج فارس و از ساحل لبنان تا اوقیانوس هند از نظر راتزل موطن اقوام سامی نژاد است . چنانکه نشان داده شده است اقوام سامی در سراسر شمال افریقا پراکنده و سواحل جنوبی مدیترانه را اشغال کرده اند . در سمت مغرب و جنوب عربستان که بوسیله دریای احمر جدا شده اقوام حامی مسکن دارند و قسمتی از افریقا در سمت مشرق نیل از قاهره در شمال تا زنگبار در جنوب را در اختیار دارند . در سمت مشرق ولی دورتر هندوستان است که اقوام تیره پوست یعنی دراویدیها در جنوب و ایرانی و دراویدی در شمال در آنجا زندگی میکنند .

شکل ۴۰ نقشه موقعیت نژادی اقوام جنوب غربی آسیا
(اقتباس از راتزل)